

Veto

Veto bekeek het democratiseringsvraagstuk. Een onafgewerkt verhaal, pagina's 8-12.

(foto archief)

Eksamenreglement gewijzigd en vervolgens toegelicht

Niemand krijgt nog een F

Het boekje 'Eksamenvragen. Handleiding bij het examenreglement', dat werd samengesteld door de Werkgroep Eksamen KU Leuven, is in deze tijd van het jaar zowat de catechismus van de studerende mens. In veertig vragen en evenveel antwoorden wordt toelichting gegeven in mensentaal bij het soms vrij Babylonische jargon van het examenreglement. In de herziene versie van dit jaar zijn ook de wijzigingen opgenomen die intussen in het examenreglement zijn doorgevoerd. Nieuw is bijvoorbeeld dat je nu niet meer om een F moet gaan zeuren, en voor het eerst krijg je cijfers in plaats van letters op je rapport.

'Eksamenvragen' werd geredigeerd door Lieve Van Hoestenberghie en Toon Boon, beide juridisch adviseur van de unief, Trees Delodiere, secretaresse van Studentenaangelegenheden, en Jos Creten, monitor en ombudsman van de faculteit Letteren. Hun voornaamste bedoeling is de student te informeren en de tekst van het gangbare examenreglement te verduidelijken. Het vrij technische taalgebruik van dat examenreglement zorgt er namelijk voor dat de studenten soms een beetje uit het oog verloren worden en dat de nadruk komt te liggen op diegenen die het reglement hanteren, met name de proffen en de examencommissies.

Maar 'Eksamenvragen' is ook meer dan een loutere verklaring van het examenreglement. Ook dingen die daarin niet aan bod komen maar in deze periode van het jaar belangrijk zijn, worden toegelicht. Daarnaast zijn een aantal andere aspecten weggelaten die voor de student niet van direct belang zijn.

In de herziene versie van dit jaar zijn ook de belangrijkste wijzigingen in het examenreglement opgenomen. Wijzigingen worden behandeld door de Werkgroep Eksamenreglement, waarvan professor Masschelein, ook voorzitter van Studentenaangelegenheden, de huidige voorzitter is. In die werkgroep zetelen verder nog enkele monitoren, tegenwoordigders van de dienst Studietoediening en van de juridische dienst, en verder nog één student. Het reglement kan in theorie aangepast worden wanneer uit de verslagen van de ombudsmannen blijkt dat dezelfde problemen herhaaldelijk terugkeren, ofwel doordat

men ontwikkelingen in de algemenere wetgeving op de voet volgt. Vorig akademiejaar zijn op die manier enkele voorstellen tot wijziging op de agenda van de Akademische Raad beland. Na een evaluatie door de faculteitsraden en de Onderwijsraad werd de uiteindelijke tekst goedgekeurd door de Akademische Raad, met als gevolg enkele toch wel opvallende veranderingen voor de examenafleggende student.

Randgeval

De meest in het oog springende wijziging is dat de resultaten in cijfers op twintig zullen vermeld worden, wat in de plaats komt van de gebruikelijke A's tot F'en. Dat is een weerspiegeling van de algemenere wetgeving op de privacy. Door die wet, die nog niet zo lang van kracht is, werd het voor individuen mogelijk om één keer per jaar, na de beraadslagingen, de persoonlijke gegevens te gaan inkijken die over hen bewaard worden in de databanken van de KU Leuven. Men vreesde echter dat een overvloed van studenten van dit recht op inzage gebruik zou maken om de precieze waarheid achter de eerder mysterieuze P'tjes te achterhalen. Om deze stroom van vragen te voorkomen heeft men voor een dekodering van de uitslagen gekozen, alles in cijfers dus. Op de diplomasupplementen echter blijven de kodes staan, als logisch gevolg van het feit dat dit recht tot inzage niet geldt voor derden.

Een andere motivering voor deze verandering vond de Werkgroep Eksamenreglement in 'de wetgeving die in meerdere gevallen steeds meer aan-

dringt op de openbaarheid van bestuur en de motivering van administratieve beslissingen.' De universiteit wordt beschouwd als een administratieve overheid. De motivering van beslissingen van de examencommissie door een expliciete verwijzing naar het precieze examencijfer drong zich dus ook vanuit deze hoek op. De waarschijnlijkste voortzetting van deze tendens van openbaarheid blijkt uit het feit dat door de werkgroep de komst van een apart advies hierover aangekondigd wordt. Toekomst-muziek dus.

Toch kent deze muziek ook zijn valse noten. Door de bekendmaking van de precieze cijfers zullen de studenten duidelijk zien wie op welke wijze al dan niet gedebiteerd is. Bij de randgevallen zou dit kunnen leiden tot discussies waarom twee vergelijkbare examenresultaten niet op dezelfde manier behandeld werden bijvoorbeeld. Om deze moeilijkheden te vermijden zullen de examencommissies dus consequent moeten werken. Dit zou kunnen door de punten op te trekken, maar waarschijnlijk zal de balans eerder in de negatieve richting doorslaan en zal men randgevallen sneller doen buizen. Het blijft natuurlijk de vraag of dit werkelijk zo zal verlopen. Bovendien wordt de rechtzekerheid van de student door dit nieuw noteringssysteem aanzienlijk verhoogd, en dat is een voordeel dat men niet mag onderschatten.

Sijfer

Een ander opmerkelijk punt in de gewijzigde tekst is de overdracht van examencijfers binnen één jaar. Tot nu toe moest de student voor elk af te leggen examen ook een examencijfer hebben, anders werden vrijstellingen niet toegekend. In de praktijk had dat vaak het beruchte F vragen pro forma als gevolg. Nu moet volgens de nieuwe regeling de student die een of meerdere examens niet aflegt dit melden aan de ombudsman. Wie dit niet doet is ongewettigd afwezig en kan op geen enkele vrijstelling rekenen. Deze regeling geldt echter enkel voor de overdracht van eerste naar tweede zit. Voor overdrachten naar het volgende academiejaar moeten nog steeds voor alle examens cijfers

Kultuur met de c van centen

Naast de 450.000 frank subsidie die het Festival van Vlaanderen (FvV) jaarlijks van de cultuurcommissie van de unief krijgt, zal het volgend academiejaar naar alle waarschijnlijkheid nog 300.000 frank extra mogen ontvangen. Dat zal het FvV dan te danken hebben aan vice-rector en medeoprichter van de regionale afdeling van FvV Vlaams-Brabant, Herman Van den Berghie. Een en ander bleek op de cultuurcommissie van 25 april.

De huidige 450.000 frank subsidie vormt iets meer dan een tiende van het totale cultuurcommissiebudget — het merendeel gaat naar Een uur Kultuur. Het spreekt voor zich dat er in het kröppe budget ten hoogste plaats was voor een extra subsidie van 50.000 frank. Dus moest de rest van het geld maar rechtstreeks — lees: via het Gemeenschappelijk Bureau — van onze Alma Mater komen. Het geval 'Festival van Vlaanderen' is — zonder af te doen aan de kwaliteit van het festival — een perfecte illustratie van de huidige werking van de cultuurcommissie.

Het concept is het volgende: prof en cultuurcommissielid x organiseert een culturele activiteit en wil daarvoor subsidies, de andere commissieleden knikken van ja want ze willen hun eigen activiteiten of die van de bevriende commissieleden ook gesubsidieerd zien en zo subsidiëren de leden van de cultuurcommissie elkaar. Vervang in dit geval x door professor Mark Delaere die de artistieke leiding heeft van FvV Vlaams-Brabant en y door 300.000 frank en u kent het eerste deel van het verhaal. Aangezien het budget van de cultuurcommissie uitgeput is, dient het geld dan, volgens vice-rector Van den Berghie die de zaak op de cultuurcommissie kwam bepleiten, maar rechtstreeks van het algemeen beheer van de KU Leuven te komen. Het Gemeenschappelijk Bureau met onder meer vice-rector en medeoprichter van FvV Vlaams-Brabant Herman Van den Berghie moet zich dus verder over de materie beraden.

Het is blijkbaar niet zo uitzonderlijk dat het algemeen beheer van de unief culturele organisaties financieel steunt los van de cultuurcommissie. Zo ging het Gemeenschappelijk Bureau op 18 april akkoord om honderd abonnementen aan te kopen van de Beethovenakademie "ten belope van 300.000 frank ten laste van het niet-geaffekteerd patrimonium." Navraag bij het Festival van Vlaanderen leert ons dat de Beethovenakademie op het Festival komt spelen tijdens de opening van het academiejaar "maar dat is officieel nog niet bekend." De Beethovenakademie plant volgend jaar nog zes concerten in Leuven maar komt uit de lucht gevallen bij de mededeling van de 300.000 frank abonnementsponsor: "Wij zijn nog niet met de voorverkoop bezig. Dus wij weten nog van niks." Of naast de 300.000 voor de Beethovenakademie nu ook nog eens hetzelfde getal voor FvV zal uitgetrokken worden, is voorlopig nog onduidelijk.

Het voorval toont niet alleen de enge cultuurpolitiek aan de KU Leuven, maar steekt vooral schril af met de bekommernis om het lot van de derde-wereldstudenten. Terwijl de KU Leuven via haar sociale sector voor de jaarwerking van het socioculturele centrum Pangea slechts 500.000 frank veel heeft, kan er voor elitaire prestigeprojecten als het Festival van Vlaanderen of de Beethovenakademie zonder moeite 300.000 frank extra uit de toverhoed gehaald worden.

(pvt)

bekend zijn, wat weer F'en vragen betekent.

Deze wijziging zou misschien gevolgen kunnen hebben in verband met de eindverhandeling. Vroeger was het mogelijk examens af te leggen in eerste zit en de tesis door te schuiven naar tweede zit, zelfs naar het volgende jaar. Dit had als gevolg dat sommige studenten hun tesisjaren bleven opstapelen. Sinds enkele jaren kan dit niet meer, na een beslissing tussen de examens aan elkaar te koppelen. Kringraad heeft daar overigens steeds op aangedrongen, aangezien het vroegere systeem door die mogelijke verlenging van de studie-duur tegen de principes van de democratisering van het onderwijs inging. Deze discussie was tot voor kort dus afgesloten, maar naar aanleiding van een vraag van het Flok (Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesiterapie) twee jaar geleden om een uitzondering op deze regel te maken, werd aan dit punt opnieuw veel aandacht besteed. Uiteindelijk werd besloten om de eindverhandeling en de examens niet van elkaar los te koppelen. In het gewijzigde examenreglement werd intendeel zelfs gestipuleerd dat tesis en examens verbonden moeten blijven.

Joris Janssens
Kristien Michiels

Wie over dit alles en over het volledige examenreglement meer wil weten, kan terecht bij de ombudsman, bij de informatieve dienst van Kringraad ('s Meiersstraat 5) of bij de dienst voor Studietoediening. Daar is tevens het boekje 'Eksamenvragen. Handleiding bij het examenreglement' te verkrijgen. Ook de juridische dienst kan je een stuk verder helpen. En als je dan nog tijd hebt, kan studeren ook wel helpen.

BINNENIN

Horrorscope 14

Nachtengsten, een koude mond, droog zweet, benen in de poep, een vel op de grond, rillende broeken, kippenhart, blokharen, plas in de keel, slapeloze stilstand, blubberende nachten, rechtstaande ogen. Bedrinkt voor dat u begint. Veto helpt u door de examens.

Luc/Luc 4-7

Het is geluk: Lucky Strike en Lucky Luke nemen het lukraak tegen elkaar op voor een lukratieve luxetob. Good Luck. Of ook goed voor tien legislaturen en de andere de bos in. Veto sprak met de oude en de waarschijnlijkste nieuwe onderwijsminister.

Fototoonstelling 13

In de Centrale Bibliotheek loopt momenteel een fototoonstelling onder de titel 'Shots of war, Wereldoorlog II in beeld'. U krijgt waarschijnlijk nu al een déjà-vu-orsprings, maar toch is deze tentoonstelling een aanrader, al was het maar omdat een groot deel van de vertoende foto's nooit eerder werd gepubliceerd. Tenzij in de Knack.

Tweede verkiezingsronde bij Historia Geschiedenis herhaalt zich

De kringverkiezingen bij Historia waren een kopie van de elektorale strijd zoals die zich de vorige jaren al afspeelde. Er waren weerom twee-en-een-halve serieuze ploeg, ongeveer honderdduizend loloepers, veel stemmers en twee verkiezingsrondes. En uiteindelijk ook een nieuwe preses, Claude Seyns van de Historia-Unlimitedploeg.

De belangrijkste mededinger naar het presesdom heette Dries Van Tieghem van Kjøkkenmøddinger, een ploeg die zichzelf genoemd heeft naar een of andere prehistorische afvalberg en die ontstaan is uit ontvredenheid over de presidiumwerking van het afgelopen jaar. Bijvoorbeeld de cultuurwerking van de Mayaploeg, die dit jaar met de scepter zwaaid, kon niet op de goedkeuring rekenen van Van Tieghem en de zijnen. De kandidaten wilden zich niet beperken tot antipolitiek maar stelden een positieve werking voor het volgende academiëjaar voorop, gescraagd door algemeen menselijke waarden als creativiteit en een open geest. Er zijn al presidiumploegen voor minder verkozen geweest.

Dat ze ook dingen kunnen organiseren, moest vooral duidelijk worden tijdens de kiesperiode. Kjøkkenmøddinger voerde een campagne die zijn weerga niet kende in de annalen van Historia. In de witte tent die zich in de literaire tuin op de kampus van Letten bevond, werden tijdens de weken voor de verkiezingen gratis frietjes, verschillende vaten bier, cake en chips uitgedeeld.

Groentenkrans

De Historia-Unlimitedploeg, die grotendeels bestond uit mensen die dit jaar al in het presidium zaten, hield het kampanjegewijs net iets bescheiden. Het uitdelen van lolly's en groentenkransjes vormden een onderdeel van het belangrijkste project, namelijk de voorstelling van de presidiumploeg in de les.

En dan was er nog een derde serieuze ploeg, United Colours of Historia (UCH). Net als de ploeg die vorig

Kringverkiezingen bij psychologie

Ylias wint als enige kandidaat

Bij psychologie werd vorige week de ploeg Ylias verkozen tot de nieuwe kringwerking voor volgend jaar. Voor het eerst gebeurde dit via een ploegensysteem. Dat deze nieuwe aanpak niet noodzakelijk garant staat voor een grotere betrokkenheid van de studenten bij het kringgebeuren werd bewezen door de lage opkomst van de kiezers. Ylias kämpt met nogal wat gebrek aan ervaring maar tracht dat te compenseren met een boel motivatie en een inhoudelijk sterk programma. De campagne verliep met weinig animo,

"Er waait een nieuwe wind door het bizarre doolhof van het Psychologisch Instituut." Deze woorden uit de programmabrochure moesten de psychologiestudent duidelijk maken dat dit jaar de kringverkiezingen in een nieuw kleedje werden gestoken. Voor het eerst in de vijftigjarige geschiedenis van de Psychologische Kring werkte men met een ploegensysteem. Hiermee werd afscheid genomen van een stevige traditie van individuele verkiezingen per functie. De roep om een herziening van de kiesreglementen klonk al enkele jaren maar stuitte tot nog toe steeds op verzet. Dit jaar leek de mentaliteit veranderd en had men besloten om een werkgroep op te richten die de voor- en nadelen van de twee systemen op een rijtje zou zetten. Met behoud van de pluspunten van beide wou men daaruit een optimaal brouwsel maken.

Onlangs een advies van de werkgroep voor hervorming, had het nog heel wat voeten in de aarde vooraleer men op een kringvergadering besliste dat vanaf dit jaar met het nieuwe systeem zou gewerkt worden. Vooral de huiver voor braspactijen tijdens de verkiezingscampagnes en voor de potentiële dominantie van een select vriendenkluibje in de kring zorgde voor heel wat tegenstand. Argumenten

jaar onder dezelfde naam opkwam, was deze UCH eigenlijk een protestploeg. Het achterliggende idee was dat de kliekjesvorming die gepaard gaat met twee tegenovergestelde ploegen ervoor zorgt dat er heel wat kostbare krachten verloren gaan voor de presidiumwerking. Daarom kwam deze ploeg op met enkel kandidaten voor de functies van preses en vicepreses. Voor de overige functies zou dan gerekruteerd worden bij de andere ploegen. Een mooi initiatief, dat net zoals vorig jaar in de kiem werd gesmoord door een totaal gebrek aan kampanje.

Ansjovis

De avond voor de verkiezingen werd dan het grote verkiezingsdebat georganiseerd waarop de drie ploegen zich ook inhoudelijk moesten bewijzen. Het debat werd voorzitter door het Neukom, onder leiding van de huidige Historiapreses Said El Khadraoui. Die is tevens Leuvense gemeenteraadslid voor de SP, en dat wisten vooral de loloepers die zich voor het eigenlijke debat kwamen voorstellen maar al te goed. Van de meer dan vijftig groeperingen van gruppariken die zich hadden ingeschreven, gaven er een dertiental acte de présence. En zoals je dat van historici mag verwachten, speelden ze daarbij in op de actualiteit. Vooral de SP-perikelen waren brandend hooi op de vork van de meest gedrevenen onder de geschiedkundigen. De ploeg Said (Sociaal-litische Agusta-Inkomsten Delen - Steekpenningen Aanvaarden Indien Dienstig) kende heel wat bijval. Andere hete hangijzers werden getackeld door ploeg Map ("als ge stront wilt

kunt ge stront krijgen") en de Wolsunie. Die ploeg werd voorgezeten door een zekere Bert Ansjovis, die kwam verklappen dat het voortbestaan van de partij afhing van de uitslag van deze kringverkiezingen: dertig stemmen waren het minimum. Oorspronkelijk waren er dat wel 300.000, "maar er zijn vier nullen overgelopen naar de VLD." De Wolsunie hoeft zich voorlopig echter geen zorgen te maken, zij wonnen later de aparte verkiezingslijst die voor de loloepers werd uitgeschreven.

Slinger

Tijdens het echte debat liepen de standpunten niet echt uit elkaar en de drie ploegen deden vrij universeel uitspraken. Er was bijvoorbeeld het standpunt over de Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie Loko: zoals overal en altijd waren beide ploegen het er roerend over eens dat er op de vergaderingen van de verschillende raden altijd een vertegenwoordiger moest zijn "om de stem van Historia binnen Loko te doen weerklinken." Een gevoelig punt was wel de groots opgezette campagne van ploeg Kjøkkenmøddinger. Wat voor de ene partij een middel was om haar capaciteiten te bewijzen, verliepde Historia Unlimited tot een principiële standpunt tegen elk vorm van sponsoring. Al lagen de standpunten over de meeste onderwerpen niet ver uit elkaar, toch betoonde de Historia Unlimited-ploeg net iets meer competentie op het vlak van de kringwerking. Zoals gezegd bestond die ploeg voornamelijk uit leden van de Mayaploeg, terwijl de meeste mensen van Kjøkkenmøddinger de kandidaturen in het verre Kortrijk hadden gesleten en pas dit jaar naar Leuven gekomen zijn. Misschien was het precies die inhoudelijke diepgang die de elektorale slinger de kant van Historia Unlimited deed opdraaien.

Na de eerste verkiezingsronde kende deze laatste ploeg al een lichte voorsprong op Kjøkkenmøddinger, maar de weinige stemmen voor de

L E Z E R S B R I E V E N

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)actualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggeglaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen, wat overeen komt met ±1,5 getikte bladzijde met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Smeergeld

In bepaalde milieus is het aanvaarden van smeergeld heel gewoon. Iedereen doet het, niet waar? Waarom ik dan ook niet? In andere middens steelt men zo maar fietsen. Iedereen doet dat, het behoort tot de universitaire folklore. Of niet soms?

De overeenkomst is treffend. Onlangs toonde de tv een reportage over het stelen van fietsen in Leuven. Aan heel kijkend Vlaanderen werd gedemonstreerd hoe door studenten op min of meer professionele wijze fiets-sloten worden gekraakt. Enkele jaren geleden verscheen in een veeleelgezen krant een artikel met als titel: "Leuven, een stad van dieven."

In beide gevallen kwam geen reak-

protestploeg UCH zorgden ervoor dat Unlimited toch geen absolute meerderheid vast kreeg. Een tweede verkiezingsronde bleek toen noodzakelijk, waarbij de UCH-ploeg afviel en ook een absolute meerderheid niet noodzakelijk meer was. Je kan zulke verkiezingen ten slotte geen maanden laten aanslepen.

In die tweede ronde was het al even nipt. De Historia Unlimited-ploeg van 'preses elect' Claude Seyns haalde het nipt met drie stemmen verschil, zonder dat ze daarbij een absolute meerderheid behaalde. Er waren immers nog enkele antipolitiek gezindten die blanco gestemd hadden. Maar de beslissing is nu definitief. Historia Unlimited heeft gewonnen, of hoe je met vrienden geen kiezers kan kopen.

Joris Janssens

houden aan de strikte financiële beperkingen opgelegd door het nieuwe reglement. Deze restricties en het gebrek aan concurrentie maakten dat de campagne mat verliep. Naast een ludieke en inhoudelijk verzorgde voorstelling in de verschillende jaren waarbij de ploeg een gemotiveerde indruk naliet, en een hoekje in het Psychologisch Instituut waar je terecht kon voor koffie en een babbel, viel er niets te beleven.

Bastion

De huidige kring, die de verkiezingen in goede banen hoort te leiden, schoot hierbij enigszins tekort. Er werd immers maar weinig of geen informatie doorgesleurd naar de kiezers zodat slechts een beperkt aantal mensen op de hoogte was van de data van de stembusgang. Het mag dan ook geen verrassing heten dat het vereiste kiezerskworum (30 procent van de 1490 psychologiestudenten) niet bereikt werd. Slechts 25 procent van de kiezerspopulatie bracht hun stem uit, waaronder maar 60 studenten van de 600 koppen tellende eerste kandidatuur. Noodgedwongen startte men een bedeltocht door de jaren om het stemmenaal te verhogen. Dit bleek niet makkelijk omdat voor de meesten het nut niet duidelijk was van stemmen voor de enige en dus normaliter sowieso verkozen kandidaat. Uiteindelijk vond men nog 81 mensen bereid om hun stem uit te brengen, waarmee het kworum van 447 kiezers met 5 overschreden werd. Onder de in totaal 452 getelde stembiljetten waren er 9 ongelidde, 27 onthoudingen en 55 tegen. Ylias kreeg de overige 361 kiezers achter zich en werd verkozen tot Psychologische Kring voor het academiëjaar '95-'96. Hopelijk slagen ze erin om volgend jaar het Trojaans bastion van de desinteresse voor kringwerking en -activiteiten bij vele studenten in te nemen en kost dit hen geen Odyssee van ettelijke jaren.

Jan Luyten

tie, noch van de academische overheid, noch van de studentenorganisaties, noch van de faculteiten die zich toch met een dergelijke problematiek zouden moeten bezighouden. Schaamt men zich dan niet?

Misschien meent men hier dat het "leren stelen" een onderdeel is van de universitaire vorming, een noodzakelijk element in de opleiding van personen die beroepen zijn om later invloedrijke functies te bekleden, kortom: een les voor de 21e eeuw.

PS: uit een anonieme bevraging in de tweede kan burgerlijk ingenieur bleek dat één student op vijf reeds zelf een fiets had gepikt.

Professor Toeg Van der Waeteren, faculteit Theoretische Wetenschappen

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
016/22.44.38
016/22.01.03

Kolofon
Jaargang 21
nr. 30
9 mei 1995

Ver. uitg. Peter Van Rompaey,
's Meiersstraat 5, 3000 Leuven
E-mail:
veto@tristan.arts.kuleuven.ac.be
Internet-Veto: http://
www.arts.
kuleuven.ac.be/projects/
veto.html

Hoofdredactie:
Kris Jacobs
Redaktiesekretaris:
Peter Van Rompaey
Redactie:
Karel De Weerd, Henk
Dheedene, Serge Franchoo,
Martijn Graumans, Kristien
Michiels, Joris Janssens

Doka: Dirk Bernard,
Kristof Braekeleire,
Karel De Weerd,
Philip De Keyser
Medewerkers: Filip De
Keukeleere, Nadja Delbarre,
Wim De Rop, Ilse Fredericks,
Jos Leurs, Jan Luyten,
Tijl Vanvlaamsbrabant
Layout en vormgeving: Nadja
Delbarre, Karel De Weerd, Bart
Eeckhout, Serge Franchoo,
Martijn Graumans, Kris Jacobs,
Joris Janssensssssssss, Jos
Leurs, Joris Vanden Houette,
Peter Van Rompaey
Tekeningen: Kristof Braekeleire,
Nadja Delbarre
Dtp: Filip De Keukeleere, Hans
Vandenabeele
Bezemwager (Sint-Niklaas-
Roeselare-Leuven): Wim De Rop

Assistent eindredakteur: Henk
Dheedene
Eindredactie: Serge Franchoo en
Jos Leurs

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (016/22.04.66)
Drukkerij Artoos (Kampenhout)
Oplage 9000 eksemplaren
ISSN-nummer 0773-5162

Abonnementen
Studenten: 250fr; niet-studen-
ten: 350fr; buitenland: 600fr;
steun vanaf 1000fr;
over te schrijven op
rek. nr. 001-9959-719-77

Redactievergadering
iedere vrijdagmiddag om
15.00u

Wit wil alle politieke kleuren omvatten Dien zelf een wetsvoorstel in

Wit is een van de kleine partijen die opkomen voor de parlementsverkiezingen van 21 mei. Wit heeft maar één programmapunt: het wil de burgers meer betrekken in het beleid door hen meer eigen verantwoordelijkheid te geven. Wit wil daarom een directe democratie invoeren met een burgervoorstel, een burgerverlangen en een burgerstemming.

Zoals zovele anderen vertrekt Wit van de stelling dat er een kloof is tussen de burger en de politiek. Wit gaat hier echter niet veel dieper op in. Men vindt er weinig doekjes omheen en de analyse is vrij direct. "Dehaene staat aan het roer, drukt zijn eigen ideeën door en de rest moet maar volgen", zo stelde iemand van Wit. "Het gevolg is dat de mensen zich verwijderen van het politiek wereldje."

De oplossing die Wit vooropstelt, bestaat erin dat elke stemgerechtigde een eigen voorstel kan indienen om op een bepaald maatschappelijk vlak iets te veranderen. Wit zegt dat haar gedachtegoed eigenlijk schatplichtig is aan de Duitse moderne kunstenaar Joseph Beuss. Veel van zijn werken inkorporeren bijenwas en hebben

de bedrijvigheid van de besties en de warmte als thema. Vandaar legt Beuss de band met de menselijke warmte en de impuls om een sociale ordening op te bouwen. Omdat iedereen in principe goede ideeën kan hebben maar die niet zomaar aan de samenleving mag opdringen, moet er een zekere structuur uitgewerkt worden om hieraan vorm te geven. Die structuur is de directe democratie.

Trotski

Waar het bij Beuss echter niet meer dan een losse verzameling ideeën betreft, wil Wit dat nu in praktijk brengen. De directe democratie van Wit is dus geen referendum naar het voorbeeld van de VLD. Het grote referen-

dum van de VLD was immers nog steeds een rondvaart die georganiseerd werd van bovenuit. Het voorstel van Wit daarentegen wil de burgers zelf de mogelijkheid geven om initiatief te nemen en een bijdrage te leveren aan de democratie. Wit noemt de directe democratie een aanvulling op de huidige vertegenwoordigende democratie.

Het zogeheten burgerinitiatief van Wit bestaat uit verschillende fasen. De eerste fase is die van het burgervoorstel. Wanneer iemand een genua idee heeft waarmee hij denkt de samenleving vooruit te kunnen helpen, kan hij een voorstel indienen bij het parlement om dit idee in een nieuwe wet te gieten. Eventueel kan hij ook een bestaande wet willen veranderen of kan hij eenvoudige vragen om bijvoorbeeld een wet die hem stoort, op te heffen. Dat voorstel moet wel ondersteund worden door 10.000 handtekeningen. Binnen een termijn van een half jaar moet het parlement beslissen of ze het voorstel verwerpt of aanneemt.

Wanneer het parlement het burgervoorstel afwijst, kan de burger nog een

Fly for less with the travellin' generation

NEW YORK	vanaf 12.980	JAKARTA	vanaf 25.510
LOS ANGELES	vanaf 19.780	SYDNEY	vanaf 34.070
ORLANDO	vanaf 16.430	JOHANNESBURG	vanaf 20.950
MEXICO	vanaf 23.080	ATHENS	vanaf 8.690
LIMA	vanaf 26.990	ROME	vanaf 5.600
HO CHI MINH	vanaf 27.020	MADRID	vanaf 6.990
BANGKOK	vanaf 19.900	BARCELONA	vanaf 5.600

LE-CAR AIR 1919

CONNECTIONS

THE TRAVELLIN' GENERATION

3500 HASSELT Demerstraat, 74 - Tel.: 011/23.45.45
3000 LEUVEN Tiensestraat, 89 - Tel.: 016/29.01.50

Telefonische Info & Reserveringen
tel. 02/511.12.12 • fax 02/502.70.60.

(abonnement)

tweede poging wagen. Dat is het burgerverlangen, dat ingediend wordt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Binnen de maand moet dat burgerverlangen in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd worden. De indener heeft daarna vijftien maanden tijd om 125.000 handtekeningen bij elkaar te zoeken. Als dat lukt, moet er binnen de zes maanden die daarop volgen een burgerstemming georganiseerd worden.

In die tussenperiode van zes maanden kunnen de verschillende meningen voor en tegen het voorstel in de pers behandeld worden. De bedoeling is dat iedereen zich op die manier een oordeel kan vormen. Wit legt daarbij heel sterk de nadruk op het belang van een neutrale en objectieve pers waarin alle meningen gelijke en voldoende kansen krijgen. De media zullen immers snel het strijdtoneel worden van voor- en tegenstanders van het voorstel.

Toneel

Hoe die neutraliteit precies ingevuld moet worden en of desnoeds de pers aan banden gelegd moet worden, is voor Wit voornamelijk een open vraag. Wit realiseert zich wel hoe ongelukkig belangrijk deze schakel is in de hele redenering. Wit bekijkt het probleem vanuit een idealistische visie, maar de mogelijkheid van een objectieve pers is sowieso al een groot vraagteken. De verwevenheid van de media en het politiek bestel zit in elk geval zo diep in het huidige systeem geworteld dat een oplossing niet onmiddellijk in het verschieft ligt. Wit schuift het probleem voor zich uit en veronderstelt dat dit later verijnd kan worden, wanneer de directe democratie effectief ingevoerd wordt.

Hoe dan ook, na de tussenperiode van zes maanden wordt er gestemd over het burgerverlangen. De meerderheid van de stemmen beslist of het voorstel al dan niet wet wordt. Indien het resultaat positief is, kan het parlement het voorstel niet meer verwerpen. Vooral de nieuwe wet van kracht wordt, moet ze wel eerst nog bekrachtigd worden door een gerechtelijk hof dat nagaat of de verklaring van de rechten van de mens gerespecteerd blijft.

Het gebrek aan een concrete uitwerking van zelfs dat enige programmapunt dat Wit rijk is, lijkt de belangrijkste tekortkoming. In de hypothese dat Wit haar doel bereikt en verkozene in het parlement krijgt, wil zij trouwens alleen maar de nodige maatregelen treffen om de directe democratie in te voeren en daarna het politieke toneel verdwijnen. Over onderwerpen als de besparingen in het onderwijs en de sociale zekerheid laat Wit zich niet uit. De verkozene van Wit kunnen hun mandaat wel behouden indien ze dit wensen, in welk geval Wit als enige leidraad de rechten van de mens vooropstelt.

Deze keuze van Wit om slechts met één onderwerp naar de verkiezingen te stappen, is nochtans wel bewust gebeurd. Wit ziet de directe democratie louter als een hulpmiddel waarmee de democratie beter zou functioneren. Of zoals men het bij Wit zelf zegt, het is niet meer dan een prisma waar Wit licht op valt, dat dan vervolgens in verschillende kleuren gebroken wordt. Op die manier profileert Wit zich aan de kant van de apolitieke partijen, zonder een antwoord te durven bieden op maatschappelijke vragen zoals de kiezer die van een politieke partij verwacht. Het valt dan ook af te wachten of die kiezer aan Wit zijn vertrouwen zal geven om de kloof met de politiek te dichten.

Perpleks

Wit mag dan al een kleine partij zijn met slechts één programmapunt, toch heeft ze al één wapenfeit. Elke partij die zich kandidaat stelt voor de verkiezingen moet een bepaald aantal handtekeningen van zogenaamde peters verzamelen. Zo kwam Wit bijna in opspraak toen bekend werd dat zij voor hun peterslijsten een handtekening ontvingen hadden van het Vlaams Blok. Wit had namelijk alle parlementariërs aangeschreven om als peter voor Wit te tekenen, dus ook de Blokkers. De volksvertegenwoordigers verschenen zich allemaal achter hun partijdiscipline, behalve dus één iemand van het Vlaams Blok. De mensen van Wit beweren dat ze perpleks stonden. Ze gaan ervan uit dat het Blok geprobeerd heeft om zelf reclame te maken door een kleinere partij te steunen. Wit heeft geweigerd om die handtekening te gebruiken en zal daarom niet opkomen voor de senaat. Wit komt trouwens maar in een beperkt aantal kiesdistricten op. Alleen in Leuven, Aalst en Antwerpen heeft Wit een lijst ingediend voor de Kamer en in Antwerpen ook voor de Vlaamse Raad.

Serge Franchoo

Vakature

Portulaca, de organisatie van buitenlandse studenten, zoekt een vrijgestelde. De vrijgestelde houdt zich bezig met het motiveren en coördineren van de twee raden binnen Portulaca. Daarnaast vervult hij/zij administratief werk, zoals verslag nemen en trips organiseren.

Een vrijgestelde wordt halftijds betaald maar er wordt wel voltijs engagement verwacht. Kennis van studentenkringen is een vereiste, naast de bereidheid om zich in te werken in Loko en in verenigingen van buitenlandse studenten. Kandidaturen (cv en motivatiebrief in het Engels) kunnen schriftelijk ingediend worden bij Kringraad, 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven, ten laatste op maandag 15 mei.

Het nieuwe Acco-profiel

(foto Dirk Bernard)

Acco zendt haar dochters uit Naar West-Vlaanderen

Het welbekende academisch koöperatief dat een behoorlijk deel van Leuven voorziet van cursussen opent volgend academiejaar een vestiging in Kortrijk. En binnenkort gebeurt hetzelfde in Brugge — en in Heverlee. De bedoeling is meer studenten van de Acco-service te laten genieten en het voor al die studenten ook nog eens goedkoper te maken.

Vanaf volgend academiejaar kunnen de studenten van de Kulak en de Kortrijkse hogescholen dus terecht bij hun eigen Acco-vestiging. Tot dit jaar werden de Acco-kursussen in Kortrijk verkocht in een gewone boekhandel. Deze gebruikte ten onrechte ook de naam Acco maar verleende niet dezelfde faciliteiten aan studenten als de Leuvense Acco. De implanting van de Kortrijkse Acco betekent bijvoorbeeld dat de studenten daar ook aandeelhouder kunnen worden en op die manier krijgen zij vijftien procent korting op hun cursussen en het ruime assortiment aan wetenschappelijke boeken dat Acco in de nieuwe vestiging zal aanbieden.

Akkoord

De uitbreidingsdrang bij de distributie-afdeling van Acco is niet nieuw. De eerste prioriteit was daarbij steeds een vestiging in Heverlee. En elke goed loopt, zal deze er binnen enkele jaren ook komen. Acco zal een ruimte ter beschikking krijgen in het kafetaria-projekt op de kampus Heverlee. Ook de volgende stap in het uit-

breidingsproces lag voor de hand: de katholieke zusteruniversiteiten. In Kortrijk heeft dat nu dus op zeer korte termijn tot goede resultaten geleid. Voet aan de grond krijgen in Brussel is minder gemakkelijk. Grote concurrent Standaard Boekhandel gooit daar roet in het eten. Acco laat zich echter niet ontmoedigen. Als Brussel nog niet lukt, dan maar naar Brugge. De onderhandelingen met het Europacollege verlopen daar in positieve zin en waarschijnlijk komt er binnenkort dus een Acco-Brugge.

Doodtrappen

Waar het in de Heverleese vestiging nog de bedoeling is om heel de zaak door Acco-personeel te laten uitbaten, werd in Kortrijk een lukratief samenwerkings-akkoord gesloten met een commerciële papier- en kantoorhandel. Die zorgt voor de ruimte en het personeel. Acco zorgt voor boeken, cursussen, een zekere naambekendheid, en — als gevolg daarvan — klanten. De winstmarge van de uitbater wordt met vijf procent heel laag gehouden. Die moet het zaak-

kelijk hebben van de instant-bekendheid die hij zal krijgen door de Acco-vestiging in zijn winkel.

Het risico voor Acco in deze zaak is zeer klein. Er moesten immers nauwelijks investeringen gebeuren. Bovendien zorgt de uitbreiding voor een substantiële kostenverlaging, zowel voor de eigen Acco-uitgaven als voor de andere wetenschappelijke werken. De eerste kunnen op grotere oplage gedrukt worden. De tweede kunnen in grotere hoeveelheden besteld worden, hetgeen vooral een effect zal hebben op de transportkosten.

Zwerm

De doelstelling van Acco, wetenschappelijke boeken en kwaliteitsvolle cursussen leveren aan zo laag mogelijke prijzen, kan bij deze uitbreidingsoperatie enkel gediend worden. Bovendien is er een dubbel effect. Doordat ook niet-Leuvense studenten kunnen profiteren van de Acco-service wordt deze service nog verbeterd voor de Leuvense studenten zelf. Daarbij komt dat de meeste Kulakstudenten na hun kandidaturen naar Leuven komen. Zij hoeven dan geen Acco-aandeel meer te kopen voor de paar jaar dat ze nog in Leuven studeren.

Met haar uitzwermingspolitiek antwoordt Acco officieus op de bedreiging van Standaard-boekhandel. Deze laatste hebben immers beloofd "Acco dood te trappen" indien ze zich buiten de Leuvense markt zouden wagen. Als De Standaard meent wat ze zegt, staat ons nog een interessante concurrentiestrijd te wachten op de wetenschappelijke boekenmarkt.

Wim De Roy

NO LIMITS
YOUR TRAVEL AGENCY

LAST MINUTE TICKETS
ADVENTURE TRIPS
tegen onklopbare prijzen
Kom langs voor info in ons agentschap:
NAAMSESTRAAT 16, Leuven
of bel 016/22.39.55
Open van 9 tot 13 u. en van 14 tot 17 u.

Het verhaal van een onderwijsminister Luc Van den Bossche: "De lof der zothed' is nog altijd aktueel"

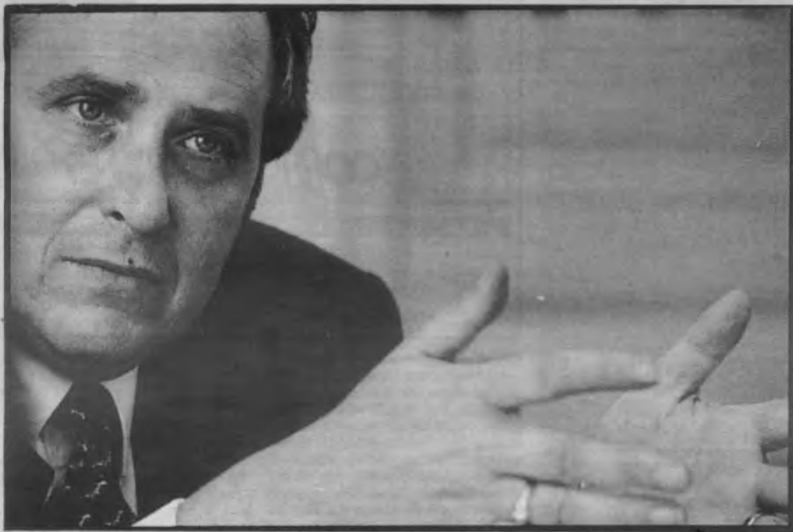

foto Karel De Weert

Het verhaal van Luc Van den Bossche als Vlaams minister van Onderwijs loopt ten einde. Binnenkort zijn het verkiezingen en het is nog maar de vraag of in de volgende legislatuur opnieuw een socialist de onderwijspost zal bezetten. Van den Bossche wist in zijn functie vooral het nieuws te halen door de perikelen rond het zogenaamde hobu-dekreet. Uiteindelijk raakte zijn koninginnestuk toch gestemd en sloegen de hogescholen aan het fusioneren. Bovendien worden de sociale voorzieningen voor hobu-studenten nu voor het eerst ook gesubsidieerd, zij het dan een pak minder dan de sociale sektor van de universiteiten. Meningsverschillen met de studenten waren er natuurlijk ook, onder meer over inschrijvingsgelden, toegangsbeperking en studietoelagen. Veto sprak met een Luc.

Veto: Mocht u opnieuw minister van Onderwijs worden, kunnen we ons dan verwachten aan een ingrijpende veranderingen in het universitaire onderwijs als wat u nu gerealiseerd heeft in de hogescholen?

Luc Van den Bossche: «Ik denk dat eerder wie volgende keer op de post van onderwijs zal zitten, zijn legislatuur voornamelijk zal doorbrengen met de discussie over het secundair onderwijs. Dat onderwijs moet, gespreid over een aantal jaren, minder duur worden, met daaraan gekoppeld een herverdeling over de andere niveaus van onderwijs. Een tweede grote bezigheid zal zijn ervoor te zorgen dat de budgetmassa voor onderwijs niet achteruit gaat. Voor de universiteiten verwacht ik eigenlijk weinig spektakulaire ingrepen. Wat ik wel een beetje jammer vind, is dat de universiteiten zelf weigeren te denken over de fundamentele vraag hoe je gaat zorgen dat je in het tweeluik onderwijs-onderzoek kwaliteit genoeg hebt wanneer je een aantal richtingen niet iets te veel keren inricht in Vlaanderen.

«Onderzoek is niet waardenvrij, alhoewel het dikwijls waardenvrij beleefd wordt. Je moet sommige onderzoekers niet overschatten op dat vlak.»

Dat is echter ook iets waarvan ik vind dat je het vanuit het beleid alleen niet echt kan regelen. Dat gebeurt in samenspraak tussen de minister en de Vllr, de Vlaamse Interuniversitaire Raad, en dat zal niet makkelijk lopen.

«Bij de opening van dit academiejahr heb ik in Gent duidelijk gesteld dat ik persoonlijk trouw wil blijven aan de optie dat een universiteit een

driedelige opdracht heeft: ze heeft een maatschappelijke functie, een onderwijs- en een onderzoeksopdracht, en die drie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. In sommige landen heeft men bijvoorbeeld de neiging het wetenschappelijk onderzoek meer en meer afzonderlijk te plaatsen. Ik ben daar tegen. Ik denk dat je daardoor de essentie van het universitaire gaat wegnemen. In een aantal gevallen dreigt dat ook al in onze maatschappij te gebeuren. We moeten opletten dat we onderwijs en onderzoek op een bepaald moment niet gesplitst gaan krijgen, omdat we anders niet mee kunnen in wetenschappelijk onderzoek.»

Verschil

Veto: Het aantal plaatsen waar sommige studierichtingen georganiseerd worden, moet dus beperkt worden?

Van den Bossche: «De fundamentele vraag is niet of in Vlaanderen hier en daar en telkens weer op fietsafstand een opleiding georganiseerd wordt. Een fundamentele vraag is wel of we erin slagen een opleiding één of meerdere keren — ik sluit dat laatste dus niet uit — te organiseren op hoog kwalitatief nivo. De uitdaging is of iemand die in Vlaanderen geboren is hier een studierichting kan volgen van een voldoende kwaliteit. Als dat namelijk niet altijd mogelijk is, ben ik op het einde van mijn demokratiseringsverhaal die demokratisering weer aan het afbouwen. Als voor internationaal recht bijvoorbeeld alleen maar Bologna goed is in Europa, en je komt uit een familie die en het geld en de horizon heeft om dat te beseffen, dan ga je naar Bologna. Wie echter niet uit zo'n familie komt, die blijft vlakbij de deur, maar krijgt een minder goede opleiding. Je hoeft niet Cassandra te zijn om te voorspellen dat je dan een arbeidsmarkt krijgt zoals in Amerika, waar men niet vraagt wat je gestudeerd hebt, maar waar.»

Veto: Geen enkel onderzoek of onderwijs is waardenvrij. Een rationalisering kan in die zin ook tot verarming leiden.
Van den Bossche: «Je hebt voor een

aantal dingen natuurlijk gelijk. Onderzoek is niet waardenvrij, alhoewel het dikwijls waardenvrij beleefd wordt. Je moet sommige onderzoekers niet overschatten op dat vlak. Je moet daar trouwen wel aan toevoegen dat het niet is omdat een onderzoek gebeurt aan twee verschillende instellingen dat dit automatisch een diversiteit van waarden impliceert. Je kan niet meer zeggen dat onderzoekers of instellingen eenduidig voor een bepaald waardepatroon staan. Ik zie ook vooral een andere aanpak van figuren, maar of die nu hier of ginder zitten, maakt weinig verschil.»

Groei

Veto: Die verschillende figuren moeten toch ook apart aan het werk kunnen.

Van den Bossche: «Ja, maar ik pleit dus niet voor een matematische tussenkomst. Het gaat er mij niet om één of meerdere keren een richting te organiseren. Het is een bewustwordingsgeschiedenis die de universiteiten gezamenlijk moeten doormaken en waarbij men niet mag navelstaren, zo van "mijn instelling moet dit en mijn instelling moet dat". De kleine universiteiten vormen in dit verband wel een probleem op termijn. De discussie over een rationalisering van de universiteiten is eigenlijk tweeledig. De inhoudelijke kant betreft de verhouding tussen de universiteiten, waarbij je inderdaad de mogelijkheid moet laten voor een stuk diversiteit. Het tweede vraagstuk is dan hoe we dat organisatorisch gaan aanpakken. Zouden we daarin niet beter wat wijzer zijn dan nu, zodat iedere kampus in felte, in territorialiteit, een onafhankelijk geheel wordt?»

Veto: Op dat vlak zijn er parallellen te trekken met het hobudekreet.

Van den Bossche: «Ja, maar dat is een andere werkelijkheid: 169 hogescholen, in vergelijking daarmee zijn de universiteiten behoorlijk gesaneerd. Ik vind trouwens niet dat de minister nieuwe structuren kan opleggen als men daar binnen de universitaire gemeenschap niet naar gegroeid is.»

Nuance

Veto: U heeft wel geprobeerd de voortgezette academische opleidingen (VAO's) te rationaliseren.

Van den Bossche: «Maar het bedroefde mij dat ik het moest doen. Op een bepaald moment, twee à drie jaar geleden, waren die VAO's de grote melkkoek. Iedereen vond maar iets uit. Ik heb mij toen in de Vllr kwaad gemaakt. Er is mij bijvoorbeeld ooit een VAO voorgesteld waarvan als ik mij niet vergis twee derde van de lessen gegeven werd door pas afgestudeerden. Ik weet wel dat er af en toe een goede afstudeer, je ne conteste pas, met, maar zoveel genieën in één richting in één jaar had ik nog nooit mee-

gemaakt. Dat is geen VAO, hè. Dat is masturbatie en oplichting. Dan heb ik veel liever dat ze me open en bloot vragen of ik geen circuit kan uitvinden waardoor ze nog zeventig miljoen bijkrijgen per jaar.»

«De universiteiten hebben dan zelf het aantal VAO's verminderd, van 260 naar 160 denk ik. Het jaar daarop vroeg ik hetzelfde te doen, maar ze hebben dat weer vergeten. Toen heb ik maatregelen genomen. Het voordeel daarvan is dat de drift tot programmeren om geld te krijgen verdwenen is. Het nadeel is dat er vroeger een zekere stimulans was tot interuniversitaire samenwerking, wat nu dus minder het geval is. Een ander nadeel is ook dat als de universiteiten niet zelf een soort 'distributieve' werkelijkheid willen onderhouden, het gevaar bestaat dat het aksent misschien teveel gelegd wordt op de rendabele VAO's. Dat zijn momenteel economie, vooral toegepaste economie, en informatica.»

Veto: Een ander gevaar is de meerkost aan inschrijvingsgeld die op de kap van de studenten gaat terechtkomen.

Van den Bossche: «Kijk, men moet nu eens eerlijk zijn: vergelijk met de rest van Europa. Ik wil de discussie van het inschrijvingsgeld rustig aangaan, maar wat ik intellectueel dus niet aanvaard, is dat we in een maatschappij leven die per se negatief is. We zijn het erover eens dat het inschrijvingsgeld ideaal tipisch nul frank moet bedragen. Als ik echter kijk naar de ons omringende landen, dan moet ik mij niet schamen. Integendeel. Dat lijkt me toch een belangrijke nuance.»

Hoek

Veto: Het Europees kader dat u trekt, is een typisch economistisch kader, waar tegenwoordig bijklaar geen ontsnappen meer aan is.

Van den Bossche: «Je kan zeggen dat Europa te economisch geïntereerd is, maar het is meer dan enkel economisch. En het is een werkelijkheid waarin je leeft. Ook op het vlak van onderwijs heeft Europa nu trouwens bevoegdheden, zij het indertijd. Ik geloof dus niet dat het inschrijvingsgeld voor de VAO's de grote ramp zal worden. Ik ben ook voor een stuk gevoelig — voor de helft — in wat de Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS) kwam vragen.»

“Zoveel genieën in één richting in één jaar had ik nog nooit meegemaakt. Dat is gene VAO, hè. Dat is masturbatie en oplichting.”

Veto: U had echter beloofd hen helemaal te volgen.

Van den Bossche: «Nee, dat is niet waar. Ik heb gezegd dat ik terug contact op zou nemen om te zien in hoeverre hun elsen haalbaar waren, maar ik heb enkel gegarandeerd dat ik die inschrijvingsgelden voor de helft niet zou vrijlaten. Ik ga nooit claimen heilig te zijn, maar ik vind het negatieve à la "het moet slecht zijn, want het komt van een ezel die in het beleid zit", dat is iets waar je de maatschappij mee kapot maakt. En denken dat het goede journalistiek is, dat is iets waar ik eens een filosofische, serieuze discussie over wil hebben. Daaronder moeten een aantal mensen die jarenlang de pers gevolgd hebben, ook historisch, en die uit verschillende disciplines stammen, eens samenkomen. Dat is toch wel een probleem aan het worden. Ik zeg het niet alleen. Ik las daarnet in mijn auto dat voetbaltrainer Wassege stelt dat het enige probleem in het Belgische voetbal het negativisme is. Dat komt dan uit een totaal verschillende hoek.»

Veto: Als u de inschrijvingsgelden voor de VAO's gedeeltelijk vrijlaat, dan geeft u die demokratiseringsgedachte waar u het daarstraks over had voor die derde cyclus toch ten dele op. Is die daar dan minder belangrijk?

Van den Bossche: «Ik aanvaard de bekommernis om een sociaal goed. Ok, laten we zeggen: vijftig procent vastleggen om dat goed te vrijwaren. De universiteiten hebben echter auto-

nomie geclaimd en gekregen. Ze hebben daar ook een stuk verantwoordelijkheid, en de studenten hebben — in elk geval in de gemeenschapinstellingen — toch ook hun zeg in de beheerstructuur van de universiteiten.»

Veto: Dat is bijvoorbeeld niet zo aan de KU Leuven, een vrije instelling.

Van den Bossche: «De grondwet zegt: "L'enseignement est libre." De Raad van State is al verscheidene keren gevraagd hoe ver dat gaat en aanvaardt dat je adviesorganen als subsidiëeringsvoorwaarde kan opleggen, maar als je verder gaat, zou het ongrondwettelijk zijn. Als ik morgen zou zeggen dat aan de KU Leuven in weet ik welk orgaan studenten moeten zeten, dan zou de KU Leuven naar het Arbitragehof stappen. En die moeten daar niet lang over denken.»

Veto: Er gaan ook stemmen op om de financiering van de universiteiten minder afhankelijk te maken van het aantal studenten, omdat de daaruit voortvloeiende concurrentiestrijd tot eksessen kan leiden.

Van den Bossche: «Dat is toch gebeurd. Coens heeft dat gedaan.»

Groot

Veto: Vindt u dat men daar nog verder in moet gaan?

Van den Bossche: «Ik denk niet dat we dat nu moeten doen. Misschien moet je op een bepaald punt het systeem wel herzien, maar nu hebben we een betoelaging met een historisch bepaald forfait van vijftig procent. Puur theoretisch zou een universiteit die al haar studenten verliest nog de helft van haar betoelaging krijgen. Dat die betoelaging dus veel minder studentengevoelig is dan vroeger, heeft echter ook gevaren. Een universiteit waarvan het aantal studenten voortdurend stijgt, gaat kapot aan dat systeem. Die maatregel ging ook uit van een vrij stabiel model. Bij echte grote vermeerderingen of verminderingen van het aantal studenten is het systeem dus wel aan herziening toe. Je zal het altijd wel een stukje studentengevoelig moeten maken.»

«Ik was nogal voor het stelsel zoals Daniël Coens het in zijn dekreet geschreven heeft en ik vind dat het ook niet zo slecht functioneert. Maar ja, geen enkel financieringssysteem is heilig. En als zo blijken dat we met een heel gevoelig systeem zitten kwa studeent, dan moeten we maar eens kijken of we het nog kunnen verfijnen. Je mag echter niet vergeten dat in die kwestie ook een stuk rivaliteit speelt. Ik denk dat in Leuven een stuk gevoeligheid gegroeid is omdat je de laatste vier, vijf jaar een zeer sterk stijgend verhaal RUG kreeg en een stabillere verhaal KU Leuven. Als je daarentegen het historisch perspectief neemt vanaf 1970 tot nu, zie je eigenlijk dat de RUG op het moment dat de KU Leuven doorstept plots is blijven hangen, waarschijnlijk door het fenomeen Antwerpen, waarschijnlijk zelfs door een fenomeen van verstarring aan de universiteit. In die optiek is wat nu gebeurt niet meer dan een normale inhaalbeweging.»

Bon

Veto: U noemde daarstraks al een verschuiving ten nadele van het secundair onderwijs. Hoe denkt u dat aan te pakken?

Van den Bossche: «Wie ook op onderwijs zal zitten, zal verplicht zijn om een mechanisme op touw te zetten om de 43 en zoveel procent die het secundair nu nog altijd krijgt te verminderen. En dat zal lang niet simpel zijn. Eenduidige oplossingen zoals voor het hobu zullen niet mogelijk zijn, ook omdat het secundair kwa keuzevrijheid veel gevoeliger ligt dan het hoger onderwijs. Je krijgt dus ten eerste een principe en heel belangrijke discussie over wat keuzevrijheid betekent. Ten tweede krijg je een discussie over hoe het mogelijk is een onderscheid te maken tussen enerzijds het pedagogisch beheer van een school en anderzijds het beheer van personeel en middelen. Ten derde ga je moeten discussiëren over welke richtingen je aanbeiden en welke niet. Dat hoeft daarom nog niet zo duur te zijn, maar we bieden in het ASO richtingen aan die in felte... God, alles is nuttig en nodig, maar bon.»

Veto: Kan u een paar voorbeelden geven?

Van den Bossche: (lichtjes vergenoegd) «Ja hoor. Grieks-wiskunde. Ik zeg niet

Veto sprak met de toekomstige minister van Onderwijs

Luc Martens: "Een debat dat op de feiten vooruitloopt"

Zoals hij zelf zegt, heeft de kiezer daar natuurlijk ook nog iets over te zeggen, maar senator Luc Martens (CVP) lijkt een meer dan behoorlijke kans te hebben om de opvolger van Luc Van den Bossche (SP) te worden. Onlangs ging hij nog in de clinch met de huidige onderwijsminister in verband met diens plannen voor de lerarenopleiding, maar ook daarvoor had hij al wat ervaring opgedaan in het wereldje. Van 1989 tot 1991 was hij namelijk reeds adjunct-kabinetchef van Daniël Coens. En in zijn verkiezingsbrochure heet het dat het centrale thema in zijn parlementair werk "vooral onderwijs" is. Veto sprak met een Luc.

Veto: Naar het schijnt gaat de nieuwe minister van Onderwijs Luc heten.

Luc Martens: «Ik denk dat die kans inderdaad bestaat, maar of het Luc Martens zal zijn is een andere zaak. Als men in de pers een persoon telkens opnieuw voor een bepaalde functie noemt, is dat meestal een teken dat die het niet zal zijn. Ik vind dat overigens een debat dat een beetje op de feiten vooruitloopt. Het is op de eerste plaats de kiezer die zich zal moeten uitspreken.»

Iemand

Veto: Maar u bent blijkbaar wel kandidaat voor de post van Onderwijs? U stuurde zo te zien persoonlijke en met de hand ondertekende brieven naar duizenden leerkrachten.

Martens: «Dat is juist, maar dat deed ik al langer. En die stuur ik trouwens niet alleen naar de leerkrachten, maar ook naar architecten, naar geneesheren. Ik heb eigenlijk tijdens mijn parlementair mandaat voortdurend geprobeerd al mijn initiatieven goed bekend te maken bij de mensen om wie het ging. Ik heb bijvoorbeeld een ontwerp van dekreet ingediend over het statuut van de reïsburo's. Daarover heb ik regelmatig mondeling en schriftelijk gecommuniceerd met de sector. Ik denk aan het statuut van de kinesisten, waarover een wetsvoorstel was van Achille Diegenant (CVP), dat op een bepaald moment niet haalbaar leek. Ik heb overlegd met de kinesisten en op grond van die gesprekken amendementen ingediend waardoor het wetsvoorstel uiteindelijk wel haalbaar was. Dus naast deze stapel voor leerkrachten, zou ik evengoed een stapel kunnen bovenhalen die gericht is aan geneesheren of kinesisten.»

Veto: Luc Van den Bossche heeft een behoorlijk omvangrijk dekreet voor de hogescholen door de Vlaamse Raad gejaagd. Denkt u dat een soortgelijke herziening van het karakter van de universiteiten zich ook opdringt voor de volgende legislatuur?

Martens: «Ik denk dat er op dit moment duidelijk geen nieuw dekreet nodig is voor de universiteiten. Het is zo dat Daniël Coens een belangrijk dekreet op de universiteiten heeft laten goedkeuren. Dat dekreet moet allicht na een zekere tijd geëvalueerd worden en wellicht zijn we aan zo'n evaluatie toe. Naar een volledig nieuw dekreet toe werken zou echter alleen maar zorgen voor verwarring en onzekerheid. Ik denk trouwens ook niet dat het zo beantwoorden aan een bestaande behoefte. Men heeft gekozen in het universitaire dekreet voor een grote zelfstandigheid voor de universiteiten. Ik denk dat we die op zijn minst moeten behouden, eventueel op een aantal punten zelfs nog versterken. De universiteiten zijn volgens instellingen, en ze hebben genoeg mensen met zin voor verantwoordelijkheid zodat we die zelfstandigheid zeker niet moeten afzwakken met een nieuw soort van dekreet. Het is wel zo dat door het dekreet op de hogescholen en het sinds een aantal jaren al in uitvoering zijnde dekreet op de universiteiten een nieuw soort van interactie kan ontstaan. Dat is ten dele trouwens ook de bedoeling. Ik

sluit niet uit dat dit zou kunnen leiden tot een aantal bijsturingen.»

Veto: Er zijn momenteel al samenwerkingen tussen de sociale sectoren van de universiteiten en de hogescholen. Hoe moet dat gebeuren op het vlak van onderwijs en onderzoek?

Martens: «Ik denk dat je het onderzoek, en zeker het fundamenteel onderzoek, uitdrukkelijk moet voorbehouden aan de universiteiten. Het lijkt me trouwens een grote uitdaging om die universiteiten meer dan vandaag het geval is toe te spitsen op het wetenschappelijk onderzoek en hun mogelijkheden op dat vlak te maximaliseren. Zelf ben ik niet zo gelukkig met het dekreet op de dienstverlening waardoor contracten kunnen afgesloten worden tussen hogescholen en de Industriële sector. Ik denk dat de onderzoeksopdracht heel uitdrukkelijk een opdracht moet zijn en blijven van de universiteiten. Het toepassen, het uitwerken, het operationaliseren, daar kunnen de hogescholen een belangrijke rol spelen. In het ontwikkelen van curricula denk ik dat er bruggen kunnen gemaakt worden. Daardoor zou iemand die geheel of gedeeltelijk een studie heeft doorlopen in een hogeschool iets gemakkelijker naar een universiteit kunnen overstappen. Zo zou bijvoorbeeld iemand die een licentiediploma gehaald heeft aan een hogeschool makkelijker toegang krijgen tot doktoraatstudies.»

«Dat er rond kwaliteit gemeenschappelijk wordt nagedacht vind ik ook zinvol. Daarin is het wel essentieel dat de universiteiten hun identiteit kunnen bewaren. En een belangrijk deel van hun identiteit is het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Er is een periode geweest waarin het wetenschappelijk onderzoek onvoldoende ondersteund werd. Men heeft in de Vlaamse regering een poging gedaan om door een herschikking van de budgetten een en ander te corrigeren. Naar mijn oordeel is dat echter nog maar het begin. Als wij in Europa en in de wereld een belangrijke rol willen blijven spelen, moeten we dat fundamenteel onderzoek met de grootste nadruk blijven doen.»

Ekperiment

Veto: U zou bijvoorbeeld kunnen kiezen om een aantal onderzoekcentra op te richten, zoals dat nu bijvoorbeeld gebeurt in de biotechnologie. Dat maakt dan echter dat de band tussen onderwijs en onderzoek minder sterk is.

Martens: «Ik denk dat als een aantal centra gaan samenwerken dat niet hoeft te betekenen dat die band zwakker wordt. Die centra hoeven namelijk niet uitsluitend te bestaan uit professoren van één universiteit. De ene of de andere zal wellicht voor een stuk het voortouw nemen. Het is een slechte zaak wanneer de middelen te zeer versnipperd worden en men er niet toe komt overleg te plegen. Er moet een soort taafspraak met een regelmatige evaluatie zijn tussen de verschillende universiteiten om te kijken wie vandaag het best geplaatst is om een bepaalde 'productielijn' van wetenschappelijk onderzoek te activeren.»

Veto: Als u een degelijk wetenschappelijk onderzoek wil kunnen garanderen, zal er wel een financiële injectie moeten komen.

Martens: «Dat is duidelijk.»

Veto: Waar gaat u dat geld halen?

Martens: «We moeten bijvoorbeeld kijken wat we gaan doen met de subsidiëring aan de bedrijven. Wat zijn de problemen van de bedrijven? Een van de meest genoemde problemen is de bruto loonlast. Daarnaast kun je bedrijven ook ondersteunen doordat ze kunnen terugvallen op een know-how die in een aantal kenniscentra ontwikkeld wordt. Het aanbieden van goede infrastructuur, technische mogelijkheden van voldoende know-how waarop ze zich kunnen enten en waarmee ze zelf nieuwe produktiemogelijkheden kunnen ontwikkelen, me dunkt dat je op die manier een economie goed ondersteunt.»

Veto: De band tussen de bedrijfswereld en de universiteiten moet volgens u dus aangehaald worden.

Martens: «Een aantal middelen die vandaag als subsidies naar de bedrijven gaan, kun je veel beter indirect, via een verbeterd wetenschappelijk onderzoek, ten dienste stellen van de economie.»

Veto: Wordt het fundamenteel onderzoek dan geen 'slaaf' van de bedrijfswereld, een evolutie die nu reeds bezig is?

Martens: «Dat is een spanningsveld, maar je ontsnapt daar ook niet helemaal aan. Grote bedrijven aanvaarden trouwens dat je een vrije ruimte van experimenten, van onderzoek moet hebben. Ik denk bijvoorbeeld aan Janssens Pharmaceutica.»

Sport

Veto: Maar moeten universiteiten zich daarop richten. Om bij het voorbeeld van Janssens Pharmaceutica te blijven, zij hebben zelf complete onderzoeksteams. Moeten universiteiten daar dan nog in investeren?

Martens: «Nee, maar dat is net het onderscheid tussen fundamenteel onderzoek en de onmiddellijke toepassing voor bedrijven. Ik ben ervan overtuigd dat als je het zuiver fundamenteel onderzoek financiert met middelen die vandaag naar de bedrijven vloeien, dat het uiteindelijk toch ten goede komt aan de bedrijven. De vraag is natuurlijk hoe fundamenteel is fundamenteel, op welk moment begin je het terrein van het zuiver fundamentele te verlaten in de richting van een meer toegepast wetenschappelijk onderzoek. Dat is een grijze zone.»

"Mislukkingen wegen zwaarder door in financiële zwakkere milieu's. Je kan ze dus maar beter voorkomen."

Veto: Er wordt vaak gesteld dat die grijze zone al lang overschreden is.

Martens: «Dat is ook zo, denk ik.»

Veto: Ons onderwijsbudget is vergelijkbaar met dat van de ons omringende landen, maar binnen die globale pot krijgen onze universiteiten relatief minder. Denkt u ook aan een herschikking binnen de onderwijsbegroting zelf?

Martens: «Er zijn zeker herschikkingen nodig, maar als je mij vraagt of die herschikking in de eerste plaats nodig is voor de universiteiten dan moet ik nee antwoorden: óók voor de universiteiten, maar niet in de eerste plaats. Het is bijvoorbeeld dringender dat er een aantal inspanningen gedaan worden voor het basisonderwijs. De omstandigheden waarin de directies van het basisonderwijs vandaag hun pedagogische taak moeten vervullen, zijn niet goed. Zij moeten zich te veel verliezen in administratie. Je moet daar een behoorlijke administratieve omkadering krijgen. Een tweede grote budgettaire prioriteit is dat men er zo moet toe komen de werkingsmiddelen te verhogen, zeker voor het vrij gesubsidieerd onderwijs. Het officieel gesubsidieerd onderwijs zit nog wat comfortabeler omdat de gemeenten daar vrij veel in investeren, maar het vrij onderwijs kan bijvoorbeeld haar lokalen, haar infrastructuur niet meer aanpassen aan de noden van de tijd. Daarna kun je gaan nadenken over nieuwe middelen voor de universiteiten, voor het wetenschappelijk onderzoek aan die instituten. Dat zou ik dus op de derde

"Je moet dat niet opleggen"

(foto Philip De Keyser)

plaats zetten, maar dat wil dus niet zeggen dat er daar geen geld meer voor zou zijn.»

Veto: Misschien ligt dat gevoelig voor iemand die nogal wat voeling heeft met de katolieke ziele, maar dat wil dus zeggen dat u geld gaat weghalen bij het sekondair?

Martens: «Er zullen dingen moeten gebeuren in het sekondair onderwijs. De vraag is alleen of wat je daar doet, moet doen om op de eerste plaats middelen vrij te maken voor de universiteiten. Ik vind wel dat er een herstructurering moet komen in het sekondair. Men zal moeten overstappen op samenwerkingsverbanden. De bedoeling van die operatie mag niet op de eerste plaats budgettair, maar moet vooral pedagogisch zijn.»

Veto: Moeten die samenwerkingsverbanden ook netoverschrijdend zijn?

Martens: «Dat is de vrijheid van de scholen. Je moet dat niet opleggen, je kunt het zelfs niet opleggen, want dat gaat tegen de grondwet in. Je moet het echter wel mogelijk maken. Ik zou het zelfs stimuleren wat betreft het officieel onderwijs. De vraag is of je niet op termijn moet toegelopen naar een soort samenvoelen van het gemeentelijk en het gemeenschapsonderwijs. Het karakter van die twee groeit namelijk meer en meer naar elkaar toe. Gemeentescholen zijn scholen die de lokale gemeenschap weerspiegelen. Anderzijds merk je ook dat de gemeenschapsscholen meer en meer die neutraliteit verliezen en een soort pluralistisch onderwijs worden. We spreken hier allicht over een periode van nog tien jaar.»

Veto: Gaat u ook de Guimardstraat stimuleren in de richting van netoverschrijdende samenwerkingen?

Martens: «Zij hebben reeds een aantal projecten in die zin, onder meer op het vlak van sport, bijvoorbeeld de stichting Schoolsport.»

Geld

Veto: Dat blijft wel op het fysieke vlak.

Martens: «Dat is juist. Leerlingenvervoer, dat is ook het fysieke vlak, zo u wil. Ook op dat gebied zijn er samenwerkingen. Je moet natuurlijk kijken op welk niveau je die samenwerking tot stand brengt. Zelf blijf ik ervan overtuigd dat de vrijheid van onderwijs een belangrijk gegeven is en dat je de vrijheid moet laten aan inrichtende machten om een school op te richten, en als het kan ook daar een levensbeschouwelijke identiteit aan toe te voegen. Dat wil echter nog niet hetzelfde zeggen als een katoliek net beschermen. Waar ik voor pleit, is voor vrije scholen — ik spreek niet over een

vrij net — die met veel creativiteit, gedragen door ouders, leerkrachten, inrichtende machten, hun onderwijsopdracht waarmaken en hun eigen opvoedingsproject definiëren.»

«Een vrij initiatief wordt veel meer gedragen door een gemeenschap, doordat mensen gaan samen zitten. Die inrichtende machten zullen voor een stuk moeten opengebroken worden. Die zijn vaak nog te veel gestuurd door andere instanties, van bovenuit, terwijl die laatste eerder een dienstverlenende en ondersteunende functie moeten hebben. Je zal hoe dan ook echter nog een soort koepelorganisatie moeten hebben, of dat nu voor het vrij net is — of noem het vrije scholen — of voor overheidsonderwijs. Je moet als minister gesprekspartners hebben.»

Veto: Numerus clausus of meer algemene toegangsbeperking. Minister Dehaene schrijft dat er een beperking moet komen van het aantal "zorgenverstrekkers" — het gaat dus niet alleen over de studies geneeskunde. Hoe ziet u dat gebeuren?

Martens: «Het gaat inderdaad niet alleen over het aantal artsen. Het gaat bijvoorbeeld ook over de kinesisten. Daar stelt het probleem zich ook zeer nadrukkelijk. Dat er teveel zijn leidt tot onheuse praktijken. Men vraagt bijvoorbeeld geen remgelden om klanten te lokken of te binden.»

Signaal

Veto: Waar leidt u uit af dat er bijvoorbeeld teveel artsen zijn?

Martens: «Er zijn er teveel, alleen al omdat je merkt dat er een aantal het hoofd niet boven water kunnen houden.»

Veto: Kan dat niet beter verholpen worden door maatregelen te nemen in de gezondheidszorg? Het effect van een toegangsbeperking wordt pas zichtbaar na zeven jaar. Een aantal maatregelen zoals bijvoorbeeld akkreditering en een verplichte pensionering lijken toch effectiever te zijn om de gezondheidszorg te saneren.

Martens: «Daar hebben jullie gelijk in, met andere woorden het hele debat van de beperking van het aantal zorgenverstrekkers toespitsen op numerus clausus, vind ik te eng. Je moet inderdaad de vraag stellen naar wat je met de uitgroei doet. Pensioneren van vandaag op morgen betekent ook vaak het verliezen van veel talent. Ik voel er veel meer voor dat mensen aan het einde van hun loopbaan minder actief worden en zo hun expertise kunnen doorgeven. Je zal ten tweede ook door akkreditering en door groepswork — waarbij dokters meer als team gaan opereren — de opdrachten beter verdelen. Ten derde

meen ik dat men door een kwalitatieve selectie een aantal remmen kan opleggen.»

Veto: Hoe rijmt u dat met de vrijheid van studiekeuze?

Martens: «De vraag is alleen op wiens kosten die vrijheid mogelijk is. Als die vrijheid zou georganiseerd worden op je eigen kosten, dan is er geen probleem. Het punt is echter dat het een zwaar gesubsidieerde vrijheid is. Principeel is het geen optimale keuze, mensen vooraf zeggen dat dit of dat wel of niet kan.»

Veto: Hoe gaat u de kwalitatieve selectie maken?

Martens: «Je zou kunnen terugrijpen naar wat Daniël Coens op een bepaald moment geformuleerd heeft, een soort van Chrysothomoproef die geen bindend karakter heeft, maar toch als een soort zwaar advies moet gezien worden. Men zou daarmee kunnen beginnen en kijken tot wat dat leidt. Je moet daar wel voorzichtig in zijn: er zijn zeker specialismen waar er nog tekorten bestaan, maar omgekeerd moet je ook aan studenten in een vroeg stadium signalen geven of zij nu al dan niet het goede profiel hebben. Dat heeft niet alleen te maken met intellectuele vaardigheden, maar ook met een stuk psychologische, sociale vaardigheden.»

Veto: U wil in eerste instantie een adviserende proef, maar de bedoeling is toch het aantal zorgverstrekkers te beperken. Krijgt die proef op termijn dan niet een bindend karakter?

Martens: «Dat hoeft niet wanneer blijkt dat die adviserende proef leidt tot een vermindering van het aantal studenten. Wanneer die proef een voldoende ontroddend effect heeft, hoeft ze volgens mij niet bindend te worden. Anders is het wanneer dat niet zo is en je blijft zitten met een al bij al toch vrij hoge graad van mislukkingen... Als je die vele mislukkingen kan voorkomen, dat is toch niet onbelangrijk.»

Dossier

Veto: Dat is ook zo in andere richtingen. Denkt u daar dan ook aan een toelatingsbeperking?

Martens: «We moeten hoe dan ook aan de beroeps- en de studie-oriëntering werken. Heel de problematiek van het zittenblijven is eigenlijk een slechte zaak. Ze kost ontzettend veel geld, ze werkt frustrerend voor de betrokkenen, voor hun omgeving. Je moet dat dus hoe dan ook voorkomen.»

Veto: Als een jongere niet gaat studeren maar op de arbeidsmarkt terechtkomt en geen werk vindt, kost hij ook geld. De

vraag is dan of dat jaar falen wel echt zo veel kost aan de gemeenschap. Een jaar aan de universiteit is anderzijds ook een verrijkende ervaring.

Martens: «Ja, dat is juist, maar je mag ook niet zo ver gaan dat je op den duur gaat zeggen dat falen bijna noodzakelijk is om jezelf te ontwikkelen.»

«Een aantal middelen die vandaag als subsidies naar de bedrijven gaan, kun je veel beter indirect, via een verbeterd wetenschappelijk onderzoek, ten dienste stellen van de economie.»

Veto: Een bepaald falingspercentage is bovendien gewoon niet te vermijden.

Martens: «Akkoord, de vraag is alleen of dat percentage niet beduidend lager kan liggen dan het huidige nivo. Ik heb met de mensen van het CSBO, van het PMS daarover gesproken. Je zou moeten kunnen komen tot een veel betere oriëntering. Je zou via een aantal proeven aan de betrokke duidelijk moeten kunnen maken dat hij al dan niet goed zit met wat hij aan talent en motivatie in huis heeft.»

Veto: Een betere studiekeuzebegeleiding is allicht nooit weg, maar het motief achter een dergelijke proef voor de kandidaat-zorgenverstrekkers is natuurlijk anders. Als er dan toch minder artsen zullen zijn, kun je veel beter werken aan de status van het beroep, bijvoorbeeld door een meer forfaitaire betoelaging van de geneesheren. Dat heeft allicht veel meer effect op het aantal abturiënten en op de uitgaven in de gezondheidszorg.

Martens: «Ik kan mij voorstellen dat het anders honoreren van artsen ook een goede zaak is. Ik zeg duidelijk dat ik niet alle heel verwacht van een soort van numerus clausus en ik ben geen voorstander van het vooropstellen van een blind getal. Dat beantwoordt niet aan de realiteit van het leven: wat is dat aantal? Wie zal mij met wetenschappelijke zekerheid zeggen dat er dit jaar bijvoorbeeld 724 moeten doorkomen? Hoe zal ik die verdelen over de universiteiten? Ik voel niets voor

er volgens u iets aan dat financierings-systeem veranderen?

Martens: «Ikzelf ben alleen maar blij dat tegenwoordig veel mensen naar de universiteit willen gaan, al moet dat niet gebeuren in een geest van eens eventjes proberen. Maar de academische sfeer, de openheid van geest die daar heerst in de relatie tussen studenten en professoren is zo'n unieke ervaring dat het me eigenlijk verbaast dat er personen zijn die vinden dat er teveel universiteiten zijn. De cultuur alleen al die leeft aan de universiteit is zo belangrijk dat ik me zeker niet kan vereenzelvigen met die stelling. Ten tweede, er zijn natuurlijk een aantal kosten die inherent zijn aan het aantal studenten. Er moet dus een band zijn tussen het aantal studenten en de middelen die men krijgt, maar dat mag niet zover gaan dat het de inzet wordt van concurrentie. Concurrentie dient te gebeuren op basis van kwaliteit en de goede faam van een instelling.»

Veto: Waarvan de minder begoeede student het slachtoffer is.

Martens: «Nee, helemaal niet.»

Veto: Iemand uit een meer begoeede milieu zal dan toch makkelijker nog eens proberen.

Martens: «Ja, maar je zult dat toch nooit helemaal kunnen weggommen. Ik wil daar echter niet op vastgepind worden. Overigens wegen mislukkingen zwaarder door in financieel zwakke milieus. Je kan ze dus maar beter voorkomen.»

Veto: Minister Van den Bossche heeft gesteld dat het misschien beter is om iets aan de opleiding geneeskunde te doen, die nu nog veel te specialistisch is en te weinig uitwijkmogelijkheden biedt naar andere beroepen. Dat zit ook bijvoorbeeld in de voorstellen van de studenten.

Martens: «Ik denk dat je daar niet veel heel van moet verwachten. Je moet die alternatieven natuurlijk duidelijker maken maar je komt ook in concurrentie met andere opleidingen. Wat doe je met de licentiaten scheikunde, wat doe je met de licentiaten natuurkunde? Ga je daar voorrang geven aan diegenen die voor geneesher hebben gestudeerd?»

Taalgrens

Veto: In het onderwijs lijkt er bijvoorbeeld toch een serieuze vraag te bestaan naar licentiaten scheikunde.

Martens: «Dat zou inderdaad een mogelijkheid zijn maar ik denk dat je daar te veel verwacht, want de concurrentieslag is daar ook groot.»

Veto: Premier Dehaene stelt ook een beperking van het aantal zorgverstrekkers moet gebeuren in akkoord met de gemeenschappen. Wil dat zeggen dat er geen eenzijdig Vlaamse maatregel komt?

Martens: «Het zou ook niet goed zijn als men aan Vlaamse zijde een grote en eerlijke inspanning doet om een ander op dit vlak op een beter spoor te brengen terwijl men aan de andere zijde van de taalgrens verder uitwasen laat ontstaan, ook al omdat de financiering van de sociale zekerheid nationaal zit en je dus verdere onevenwichten krijgt in de gezondheidszorg.»

Veto: En moet zo'n 'beheersing' van het aantal zorgverstrekkers voorafgegaan worden door maatregelen in die gezondheidszorg zelf?

Martens: «Ik denk dat je, als je zin voor verantwoordelijkheid hebt, vandaag hoe dan ook moet blijven werken aan het gezond maken van de gezondheidszorg, en dat dus een en ander parallel zal lopen. Heel die beheersing van de studenteninstroom wat betreft geneeskunde, kinestherapie, dat alleen zien als een manier om de sociale zekerheid gezond te maken, zou ik niet eerlijk vinden. Men moet de moed hebben om een aantal uitwasen in de gezondheidszorg weg te snijden. Een voorbeeld daarvan is dat men in bepaalde klinieken die zeer goed uitgerust zijn veel te veel technische, technologische ingrepen doet. Ziekenhuizen die minder zware apparatuur hebben, blijken tot een even goede geneeskunde te komen, alleen is die lang niet zo duur. Het economisch rendement van die investeringen in infrastructuur gaat vaak voor op de geneeskunde zelf.»

Konkurrentie

Veto: Sommigen durven tegenwoordig beweren dat er teveel universiteiten zijn en dat dat de kwaliteit van dat type onderwijs zou verlagen. Door het huidige financieringsstelsel, dat slechts ten dele forfaitair is, ontstaat een concurrentieslag met andere instellingen om zoveel mogelijk studenten binnen te halen. Moet

er volgens u iets aan dat financierings-systeem veranderen?

Martens: «Ikzelf ben alleen maar blij dat tegenwoordig veel mensen naar de universiteit willen gaan, al moet dat niet gebeuren in een geest van eens eventjes proberen. Maar de academische sfeer, de openheid van geest die daar heerst in de relatie tussen studenten en professoren is zo'n unieke ervaring dat het me eigenlijk verbaast dat er personen zijn die vinden dat er teveel universiteiten zijn. De cultuur alleen al die leeft aan de universiteit is zo belangrijk dat ik me zeker niet kan vereenzelvigen met die stelling. Ten tweede, er zijn natuurlijk een aantal kosten die inherent zijn aan het aantal studenten. Er moet dus een band zijn tussen het aantal studenten en de middelen die men krijgt, maar dat mag niet zover gaan dat het de inzet wordt van concurrentie. Concurrentie dient te gebeuren op basis van kwaliteit en de goede faam van een instelling.»

Veto: Wil dat zeggen dat het forfaitaire gedeelte van de financiering, momenteel vijftig procent, omhoog moet?

Martens: «Ik zou dat deel in elk geval niet verlagen. Als ik het wijzig, zou ik eerder geneigd zijn om het lichtjes te verhogen.»

Bedrijf

Veto: Premier Dehaene stelt dat permanente vorming ook kan gebeuren vanuit de privésector. De rol van de overheid wordt dus kleiner in het geheel van de vorming?

Martens: «In de voortgezette opleidingen kan men wat mij betreft in elk geval gestalte geven aan permanente vorming. Dat laatste wordt hoe dan ook belangrijk. Het is wel duidelijk dat je de vraag moet stellen hoe alles wat aangeboden wordt aan postuniversitaire opleidingen gefinancierd wordt. Is het bijvoorbeeld niet zo dat je als overheid je financiering in de eerste plaats moet richten op het verwerven van het eerste diploma? En wat is dan je engagement ten opzichte van die voortgezette opleidingen? Daar vind ik toch dat je de middelen van de persoon of het bedrijf dat baat zal hebben bij die opleiding ook moet aanspreken. Je kunt niet verwachten dat de overheid het volle gewicht draagt van de voortgezette opleidingen. Zij moet wel een basis kunnen bieden van waaruit instellingen als universiteiten die opdracht kunnen waarmaken, maar om op volle kracht te komen moeten de universiteiten andere partners zoeken.»

«Ten eerste is dat diegene die zelf zo'n opleiding wil volgen, zij het dan natuurlijk in een regime van een soort fiscale aftrekbaarheid. Ten tweede zijn dat de instellingen waarin die personen werken. Daar zit je met de moeilijkheid dat zachte sectoren zoals ziekenhuizen, mensen die werken met kansarmen enzovoorts, moeilijker toegang zouden krijgen tot die permanente vorming. Ik vind dat je dan eigenlijk aan die sectoren de middelen moet geven om bij te dragen aan die permanente vorming. Ofwel doe je wat men nu heeft gedaan — een aantal opleidingen zijn gefinancierd — maar eigenlijk is dat betuttelend naar die zachte sectoren.»

Eenvoudig

Veto: Hoe zou u de kwaliteit van het onderwijs verder stimuleren?

Martens: «Ik hoor bijvoorbeeld dat de visitatiecommissies het kwaliteitsbewustzijn bij de betrokken departementen gevoelig verhogen. Het aanscherpen van dat bewustzijn moet volgens mij bij voorkeur gebeuren in een internationale context, zoals de samenwerking tussen Nederland en België voor de visitatiecommissies bijvoorbeeld. En ik zou dat zelfs zien in een breder verband, want we opereren meer en meer Europees en zelfs mondiaal. Ten tweede denk ik ook — en dat gebeurt trouwens al in de bedrijven — dat je een soort eigen kwaliteitsbewaking moet promoveren. Bedrijven doen niet alleen een beroep op auditing bureau's om af en toe bepaalde aspecten van kwaliteit in productieprocessen en management te bekijken. Zij hebben ook een eigen kwaliteitscontrole ontwikkeld.»

Veto: Aan de KU Leuven bestaat dat al bijvoorbeeld.

Martens: «Ja natuurlijk, en je moet die systemen aanmoedigen.»

Veto: Als je goed onderwijs wil, moet je goede docenten hebben. Moet er dan niet iets gebeuren aan de aggregatie-opleiding?

Martens: «Ik denk dat die opleiding een probleem is op diverse niveaus. Als men spreekt over de aggregatie, bedoelt men over het algemeen alleen de aggregatie voor het secundair onderwijs. Dat is ook al een probleem. Ik ben een geaggreerde licentiaat Klassieke Filologie. Ik denk dat ik een behoorlijke leraar was, al moet je dat eigenlijk vragen aan mijn oudstudenten. Dat je als licentiaat-geaggreerde een goede leraar bent, is echter niet evident. Je bent dat niet omdat je daarop geoefend, getraind, daarvoor opgeleid bent. Het vakmanschap heeft voor een stuk te maken met aanleg en liefde voor het vak. Je kan hier denken aan de woordspeling tussen Beruf en Rufung. Je kunt dat dus niet helemaal leren. We moeten ook durven discussiëren over de opleiding van docenten in het hoger onderwijs. Precies dat blijft nu in de discussie over de lerarenopleiding veel te veel onbesproken. Het gaat bij de lerarenopleiding altijd over het basis- en het secundair onderwijs.»

Veto: De aggregatie-opleiding van licentiaten is toch wel erg beperkt.

Martens: «Als je daar iets wil aan doen, moet je in elk geval voor een stukje weg van het getoetsteer rond het leraarschap en moet je veel meer praktijkervaring brengen, zowel tijdens de opleiding als bij de eerste stappen in die beroeps wereld. Bij dat laatste denk ik bijvoorbeeld aan een soort mentorship, waarbij iemand een soort van peter toegewezen krijgt. Je moet dus meer dan vandaag mogelijkheden bieden om praktijkervaring op te doen.»

Mentorship

Veto: Zou een extra aggregatiejaar ook niet welkom zijn?

Martens: «Ik weet niet of dat op zich veel bijbrengt. Ik ben geen voorstander van een extra jaar. Ik zou de duur van de opleiding meer houden bij wat ze vandaag is, maar meer de nadruk leggen op stage-ervaring en meer investeren in een soort van mentorship. Op die manier geef je ook de betere leerkracht in het secundair de mogelijkheid om zichzelf gevaloriseerd te zien. Ik geloof niet dat het nodig is de leerduur nog te gaan verlengen. Budgetair ligt dat trouwens ook niet zo eenvoudig.»

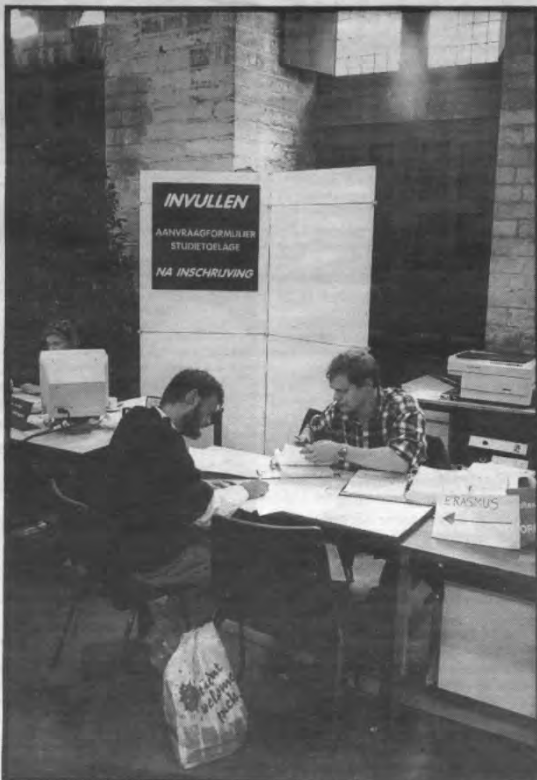
Kris Jacobs
Peter Van Rompae

«Je kunt dat zelfs niet opleggen»

(foto Philip De Keyser)

Demokratisering: een onafgewerkt verhaal

De laatste beursstudent

(foto Karel De Weerd)

RvS vraagt steun voor sociale sektor

"Iedere jongere moet volledige kansen krijgen tot vorming en intellectuele ontplooiing, ongeacht zijn afkomst, financiële mogelijkheden of socio-kultureel milieu. Er mogen geen maatregelen genomen worden die de toegang tot het hoger onderwijs of de studiefinanciering van voldoende begaafde en gemotiveerde studenten aan het hoger onderwijs in gedrang brengt." Zo opent de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) van de KU Leuven in hun 'Open memorandum aan de beleidsverantwoordelijken betreffende de sociale sektor van de universiteit'. Dat vermeldt een aantal noden op het gebied van studiekosten, huisvesting, gezondheid en mobiliteit.

Volgens RvS moeten goede informatie en begeleiding van de abiturienten leiden tot een verantwoordde studiekeuze. Voor alle vormen van sociale ondersteuning moet bovendien aandacht besteed worden aan zowel de instroom als de tewerkstellingskansen van maatschappelijk kwetsbare groepen. Een voldoende instroom van maatschappelijk kwetsbare groepen vraagt wel voldoende financiële middelen voor zowel de sociale sektor als de individuele student. Vooral bij die individuele studentenfinanciering hapert het nogal: de studiebeurzen zijn op dit moment onvoldoende om de volledige studiekost te dekken. Op dat vlak verwacht RvS dan ook niet als Sociale Raad een serieuze inhaalbeweging van de overheid.

Daarnaast vraagt het memorandum bijzondere aandacht voor migranten, gehandicapte studenten en derde-wereldstudenten. Bij de migrantenbevolking zouden de studiemogelijkheden en de werking van studietoelagen op een gerichte wijze bekend gemaakt moeten worden. Universiteiten die gehandicapte studenten willen ondersteunen, zouden hiervoor een extra subsidie moeten krijgen zodat ze niet zelf de zware financiële lasten moeten dragen. Ook stelt de nota dat onthaal, opvang en begeleiding van buitenlandse studenten georganiseerd moeten worden in functie van ontwikkelingsamenwerking. Dat vereist ook dat de studiebeurzen van het Commissariaat Internationale Culturele Samenwerking van de Vlaamse Gemeenschap en van het Abos jaarlijks geïndekeerd en afgestemd worden op de reële leef- en woonkosten van de studenten uit de derde wereld die in België met hun gezin verblijven.

De huisvesting van kotstudenten zal gedurende de jaren '90 een probleem vormen als de universiteiten niet in staat zullen zijn een antwoord te geven op de privémarkt. Door zelf voldoende betaalbare en aanvaardbare kamers ter beschikking te stellen kunnen de universiteiten als marktconform model kwa prijsbeheersing, comfort, huurvoorwaarden en veiligheid invloed uitoefenen op de regio. Ook een degelijke huurwetgeving met een specifieke reglementering voor kotstudenten kan daarin bijdragen.

Verder pleit RvS nog voor de oprichting van regionale centra voor geestelijke gezondheidzorg gericht op universiteitsstudenten en studenten hoger onderwijs die preventieve activiteiten rond de gezondheid van studenten dienen te organiseren. Ook de mobiliteit is men in het Van Dalecollege niet uit het oog verloren: "Alle studenten moeten via het openbaar vervoer tegen aantrekkelijke prijs de onderwijsstad of -gemeente kunnen bereiken... de Go-Pass dient te gelden zolang men studeert, zelfs voor studenten ouder dan 26 jaar", aldus de Raad voor Studentenvoorzieningen. Er is dus nog veel werk aan de winkel voor de nieuwe beleidsverantwoordelijken.

(pvr)

Zowel onze Leuvense universiteit als het Vlaamse landsgedeelte staan op een nieuw bestuur te wachten. Reden genoeg voor mensen die de democratisering van het onderwijs hoog in het vaandel voeren om een aantal eisen te richten tot zowel de universitaire overheid als de Vlaamse regering. Sociale Raad, het deel van de studentenbeweging dat zich hiermee bezighoudt, vraagt een

rechtvaardiger studiefinanciering, de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) van de universiteit een open memorandum over de sociale sektor aan de beleidsverantwoordelijken. Met de goedgekeurde "bezin voor u begint" voor de nieuwe rector en de nieuwe minister van onderwijs tastte ook Veto het terrein even af. Naast een korte toelichting bij de standpunten van Sociale Raad en RvS tonen

wij een stukje van het sociale (braak)land: de ups en downs in dertig jaar democratisering, dema-laise bij de studietoelagen, de ondervertegenwoordiging van migranten in het hoger onderwijs en de resultaten van een recent kwalitatief sociologisch onderzoek van professor Verhoeven naar de onderwijskansen van kansarme gezinnen.

(pvr)

Kansenongelijkheid arbeiders- en kansarme kinderen Het kaf van het koren

De ene Verhoeven is de andere niet. Socioloog Domenic Verhoeven is bekend als (mede-)auteur van 'In de buitenbaan... nog steeds?'. Ook zijn naamgenoot Jef Verhoeven houdt zich samen met Thierry Kochuyt in een recente publikatie 'Kansenongelijkheid in het onderwijs. Een biografisch onderzoek naar het schoolgaan in arbeiders- en kansarme gezinnen' bezig met sociologische aspecten van het democratiseringsvraagstuk, zij het dat zowel hun invalshoek als hun specifieke onderwerp verschillend zijn.

De eerste Verhoeven vroeg zich af of er een verband is tussen professionele ambities en sociale herkomst. Daarvoor richtte hij zich, via een steekproef van 1509 jongeren, op de overgang tussen middelbaar en hoger onderwijs. Het bleek dat vooral jongeren uit de hogere klassen voor de universiteit kozen. De redenen voor die sociaal bepaalde keuze liggen volgens hem echter eerder bij de overgang tussen het lager en het secundair onderwijs. Het bleek namelijk dat het volgen van bijvoorbeeld een Latijnse afdeling in vrijwel alle gevallen leidt tot het kiezen van een universitaire loopbaan.

Kwetsbaar

Het meeste onderzoek naar democratiseringsaspecten hanteert wat Jef Verhoeven twee jaar geleden in het boekje 'Van sekundair naar hoger onderwijs' van de Contactgroep Academisch Onderwijs de structurele invalshoek neemt. In het kader van deze nieuwe publikatie zou de centrale vraag in een dergelijke benadering zijn welke sociale structuren de richting die in het sekundair onderwijs gekozen wordt, bepalen. Een belangrijke variant in dergelijke onderzoeken is dan ook socio-professionele categorie van de ouders.

Verhoeven betwist het belang niet van die invalshoek, waarbij vaak met enquêtes gewerkt wordt, maar houdt een pleidooi voor een aanvulling daarop, de interpretatieve benadering. Terwijl het eerste nuttig is om een globaal beeld te krijgen van een bepaalde probleemstelling, analyseert het tweede vooral de processen die daarin meespelen. Wat de kansenongelijkheid betreft die zij in de titel van hun werk noemen, zijn Verhoeven en Kochuyt duidelijk: "Arbeiderskinderen participeren nog steeds minder lang aan het onderwijs en hun studiekeuze is van dien aard dat er meer kans is dat zij studierichtingen kiezen die hen minder kansen geven op de arbeidsmarkt of enkel de wegen openen naar beroepen die kwetsbaarder zijn voor werkloosheid. Naast arbeiderskinderen is er daarenboven een categorie die nog minder gebruik kan maken van het onderwijsaanbod, namelijk de kansarme jongeren."

Veel eerder dan het updaten van onderzoek dat de structurele benadering duidelijk heeft aangetoond, willen Verhoeven en Kochuyt in de lijn van Verhoeven's interpretatief pleidooi "veeleer gaan kijken hoe gezinnen concreet omspringen met de uitdagingen van de samenleving en de school." Daarom werd geopteerd voor een 'biografische' benadering. Dat wil zeggen dat men via interviews die niet via een strikt vooraf bepaald stramien dienen te verlopen tracht die studiekeuze te rekonstrueren. Die techniek werd gebruikt bij achtendertig jongeren — negentien uit elk van de onderzochte categorieën —, hun ouders en hun leerkrachten. De

onderzoekers merken zelf op dat dit zeker een onbetwistbaar instrument is, maar dat is op zich geen bezwaar voor wie de doelstellingen van hun onderzoek voor ogen houdt.

Onneembaar

Een eerste opvallend resultaat is dat zowel de ondervraagde ouders uit arbeidersgezinnen als die uit kansarme gezinnen onderwijs wel degelijk in sterke mate waarderen. Daarin speelt de "moraal van hun levensverhaal" — gemiste kansen door niet gekregen of genomen opleidingskansen — een belangrijke rol. Arbeiders blijken dat onderwijs trouwens vooral te waarderen in utilitaire termen en staan daarom nogal weigerachtig ten opzichte van al te 'kulturele' studies. Zo kiest men bijvoorbeeld in arbeidersgezinnen hooguit schroomvallig voor de optie Latijn, alhoewel men de gangbare mening dat dat 'het hoogste van het hoogste' is, wel degelijk deelt. Ook in kansarme gezinnen wordt onderwijs wel in hoge mate gewaardeerd, maar hier heeft de hoop van de ouders eerder iets weg van een "breekbaar utopisme dat al snel in gedrang komt door de instabiliteit

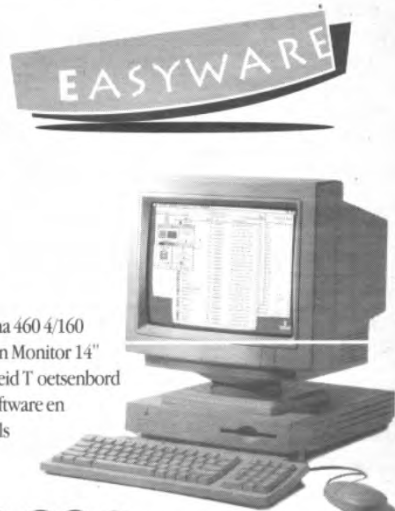
waarin die gezinnen moeten leven." Financiële, sociale en relationele problemen, de wederzijdse onbekendheid van school- en familiaal milieu doen veel goede bedoelingen vaak teniet. Dat leidt ertoe dat kansarme kinderen snel terecht komen in een spiraal van leerachterstand en overschakelen naar lagere niveaus.

Een belangrijke verklarende factor blijkt de kloof die tussen de school- en de thuiscultuur gaapt: "De ouders hebben zelf maar weinig onderwijs genoten en dat tekort laat zich voelen wanneer er moet ondersteund en begeleid worden bij huiswerk en lessen." Weten de ouders uit arbeidersgezinnen die kloof nog in zekere mate te dichten, in de kansarme gezinnen blijkt die hindernis door hun sociale isolement vrijwel onneembaar, met de voornoemde resultaten.

Die kloof wijst uiteindelijk op een 'reproducerend' effect van het onderwijs: "Naast de sociale mobiliteit van een deel van de samenleving dient het dus ook de reproductie van de maatschappelijke ongelijkheid." Dat moet allicht niet zwart-wit geïnterpreteerd worden, maar is eerder een kwestie van gradaties. Het toont echter eens te meer aan dat het democratiseringsverhaal nog lang niet ten einde is.

Kris Jacobs

'Kansenongelijkheid in het onderwijs. Een biografisch onderzoek naar het schoolgaan in arbeiders- en kansarme gezinnen' van J.C. Verhoeven en T. Kochuyt werd uitgegeven door de Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden, Wetenschapsstraat 8, 1040 Brussel.

39 990,-
INCLUSIEF BTW

EasyWare Vaart 31 3000 Leuven tel 016/23 10 20 fax 016/29 41 24

Studeren is geen recht meer

De ups en downs van de democratisering van het onderwijs

De eis 'demokratisering van het onderwijs' doet met als andere krenten uit de jaren '60 een beetje oubollig aan. Sociale diensten lijken verworven rechten. Met de uitbouw van een sociale sektor aan de unifiek voor sommigen de strijd gestreden. Als we het universitair onderwijs in België op lange termijn bekijken, lijkt de vooruitgang trouwens spectaculair: van 1.500 op een bevolking van 4,3 miljoen in 1840, naar 112.000 Belgen op een bevolking van 10 miljoen in 1994. Maar met één veldslag is de oorlog niet gewonnen. Absolute cijfers zeggen niet alles.

In de jaren '50 en '60 had iedereen de mond vol over een democratisch onderwijs. Men besefte dat hoger onderwijs niet voor iedereen vanzelfsprekend was. Echte democratie zou betekenen dat elke student met de nodige intellectuele capaciteiten ongeacht de sociale afkomst de stap naar de universiteit moest kunnen zetten. In die periode onderzocht men de democratisering van het onderwijs vooral sifjermatig. Men telde hoeveel kinderen uit de verschillende bevolkingsgroepen aan het onderwijs deelnamen. Toen bleek dat de arbeidersgroep, de meerderheid van de bevolking, slechts met vijf procent vertegenwoordigd was aan de universiteiten. Het afbouwen van financiële drempels die de toegang tot de unifiek belemmerden voor de studenten die het minder breed hadden, werd een prioriteit.

Men voorzorg allerlei sociale diensten aan de unifiek die het studeren financieel verlichtten. Het individu moest wel zelf de kans aangrijpen en op eigen houtje aan de poort van de unifiek geraken. Of ze daar zouden raken, was een kwestie van hun eigen 'verdiens'. De leerlingen moesten hun punten op toetsen en examens, hun diploma en hun latere sociale status zelf verdienen. Men ging ervan uit dat de resultaten op al deze tests enkel afhingen van de persoonlijke capaciteiten en dat de evaluatie ervan objectief verliep. De slimsten zouden zo de hoogste sociale status bereiken, ook al kwamen zij uit lagere klassen.

Studiekost

In de jaren '50 kwamen de sociale hervormingen in het onderwijs op gang op vraag van zowel de studenten als de academische overheid. In Leuven namen verschillende studentenverenigingen het initiatief om allerlei diensten op te richten. In de '60 Meiersstraat 5 startte in 1949 een centrum dat studiebeurzen uitkeerde en dat later uitbreidde met een juridische dienst, een job-, een huisvestings- en een ziekiendienst. Alle studenten die bij hun aankomst in Leuven niet bij een mutualiteit waren aangesloten, konden zich verzekeren bij de Leuvense Universitaire Mutualiteit. Belangrijk was de opening van het eerste eigen studentenrestaurant Alma 1 in '54. De kassierdienst die tot een echt bedrijfje en werd in '60 Acco, het Akademisch Koöperatief, met de stichting van Sociale Raad op 14 oktober 1964 wilden de studenten al deze sociale diensten beter coördineren, onder het motto van de democratisering van het onderwijs.

Voor de regering was een verdere democratisering van het onderwijs een onderdeel van de uitbouw van de welvaartsstaat. Na de tweede wereldoorlog was het onderwijsbeleid er vooral op gericht de bevolking hoger te schoolen. Het aandeel van het onderwijsbudget in de nationale begroting steeg van 10,7% in 1953 naar 20,4% in 1964. Het fameuze Schoolpakt van '58 legde de verzuiling in het onderwijs wettelijk vast. De ouders hadden nu een gegarandeerde keuze tussen officieel, neutraal of vrij konfessioneel onderwijs. Het officieel niet openbare meer scholen, het vrij net werd goedkoper met de verregen subsidies. Dat wij in het sekundair geen inschrijvingsgeld meer betalen, is te danken aan het Schoolpakt. Het kosteloze onderwijs tot en met 18 jaar was de basis van de democratisering.

Ook de kredieten voor studiebeur-

zen werden verhoogd. In 1960 veranderde een wet de financieringswijze van de universiteiten. Voordien kreeg elke unifiek een vast, gelijk bedrag. Vanaf 1960 gebeurde de berekening van de financiering op basis van het aantal studenten per universiteit. Bovendien kregen de unifiek jaarlijks toelagen voor de sociale sector. Een kollektief en goedkoop aanbod van studentenvoorzieningen moest de totale studiekost drukken. Met het Schoolpakt en de wet van '60 kregen Diepenbeek en Kortrijk trouwens elk één universitaire instelling. Antwerpen kreeg er drie. Door de unifiek regionaal te spreiden en de geografische afstand naar de unifiek te verminderen, probeerde men meer scholieren te laten doorstroomen.

Arbeider

Het aantal scholieren in het middelbaar groeide massaal aan. Dat lag deels aan de babyboom van na de tweede wereldoorlog, maar ook aan de grotere vraag naar hooggeschoolden in het tijdperk van economische heropbouw. De druk om door te stromen naar het hoger onderwijs verhoogde hierdoor. Het hoger onderwijs rekruteerde uit nieuwe milieus. De participatie van de lagere socio-economische klassen steeg. Door de expansie van de bevolking aan de unifiek en hogescholen ging de aandacht in de periode '65-'69 vooral naar de opvang. Het thema kansongelijkheid in het onderwijs verdween naar de achtergrond. De linkse evolutie die met de revolutie Leuven-Vlaams in '68 gepaard ging, zette zich door in heel de studentenwereld. Democratisering van de maatschappij was nu de strijdles, democratisering van het onderwijs was onvoldoende. Dat hield in dat de studenten deelnamen aan de arbeidersstrijd en protesteerden tegen de kapitalistische maatschappij, waarbinnen de unifiek dienst staat van de industrie.

In '73 breekt de oliecrisis uit. Vanaf de jaren '70 was het al besparingen was de klok sloeg. De studenten voerden acties om de beperkte realiteits van de democratisering te kunnen behouden. Net nu de sociale sector haar autonomie bekomt had, kreeg ze af te rekenen met besparingen. Het budget voor de sociale sector, dat al te klein was, vermindert nog in '72 met prijsstijgingen in Alma tot gevolg. Studiebeurzen werden verlaagd in '77 en laattijdig uitbetaald. Het inschrijvingsgeld verhoogde in '78 van 5.000 naar 10.000 frank voor niet-beursstudenten. Die extra financiële drempels betekenden slecht nieuws voor de democratisering van de unifiek. De deelname van de lagere sociale klassen aan het universitair onderwijs vertraagde of ging achteruit. De financieel minder krachtige gezinnen die 75 procent van de beroepsbevolking uitmaakten, waren in 1976 met minder dan 30 procent aan de universiteiten vertegenwoordigd. In het hobo (hoger onderwijs) buiten de universiteit waren de lagere beroeps categorieën meer, maar nog steeds onvoldoende vertegenwoordigd.

Vanaf de jaren '70 kreeg het begrip 'demokratisering' een nieuwe, meer egalitaire lading. In zijn boek 'In de buitenbaan' van '76 doorprikte de socioloog Luc Huyse een aantal mites over onderwijs en sociale gelijkheid. De democratisering van '53 tot '65 was niet zozeer ingegeven door een streven naar een grotere rechtvaardigheid, maar wel door de economie. Door de grote economische groei in

de golden sixties vroeg de arbeidsmarkt meer geschoolde mensen. Met de oliecrisis begin jaren '70 was de economische toestand gewijzigd en democratisering van het onderwijs was dan ook geen prioriteit meer. Huyse vergeleek de academische en beroeps carrière van arbeiderskinderen met die van kinderen afkomstig uit de top laag van universiteiten. De arbeiderskinderen bleken "in de buitenbaan" te lopen.

Overgang

Een aantal lakunes en gebreken van het optimistische onderwijsbeleid van de jaren '60 kwamen nu naar voren. Voor het onderwijs in het algemeen bleken de traditionele beoordelingsmechanismen niet klasse-neutraal, maar afgestemd op de hogere socio-economische klassen. Gelijke startkansen bleken ontoereikend,

middelbaar (het gemeenschappelijke eerste jaar), een eigen keuze van de scholier volgens aanleg en interesse en gemakkelijke overgangen tussen de verschillende richtingen moesten de socio-kulturele drempels in het onderwijs wegwerken.

Eind jaren '70 introduceerde Herman Deleecq de term 'Mattus-effekt'. De sociale uitgaven van de overheid blijken meer naar de hogere inkomens dan naar de lagere te gaan. Dit geldt ook voor de sociale voorzieningen in het onderwijs. Deleecq stelde dat de studiebeurzen niet te laag waren, maar dat ze te rechtvaardig waren bij mensen die ze niet nodig hadden. Studiebeurzen gaan naar de middenkategorie van de inkomens, niet naar de lagere inkomens. Bovendien kiezen de hogere inkomens, die al meer participeren aan het onderwijs, langere en duurdere studies en zullen ze meer herkanen. Met andere woorden, de rijken worden rijker en de armen armer. Deleecq pleitte ervoor de pot te hervrelden en de sociale toelagen meer selectief toe te kennen, dus meer geven aan minder mensen. Deze argumenten grepen de politici toen maar wat graag aan om het budget helemaal niet te verhogen.

De teneur van de besparingen zette zich verder in de jaren '80, met het beruchte Sint-Annapan in '85 als

van de statuskongruentie: mensen zullen een hobby of een beroep kiezen conform met hun toegewezen positie in de sociale hiërarchie. Zo zal een arbeider niet zo vlug gaan golfen. Deze statuskongruentie vormt een rem op de sociale mobiliteit, zowel opwaarts als neerwaarts. Huyse benadrukt het belang van de beginkeuze in het sekundair onderwijs. Kinderen die in het begin van het middelbaar de 'juiste' richting (vooral dan de Latijnse) kiezen, stromen vlot door naar het hoger onderwijs. Wel kiest slechts 8 procent arbeiderskinderen algemeen vormend onderwijs. De keuze van het sekundair onderwijs is dus statuskongruent en zo beïnvloedt de sociale achtergrond onrechtstreeks, via de keuze van het sekundair, de studiekeuze op 18 jaar en de latere sociale status.

Besparing

Vandaag wordt de diepgang van de democratisering meestal overzacht. Vanaf de jaren '70 stagneerde de democratisering en momenteel gaat ze zelfs achteruit. Het aantal studenten mag dan wel stijgen, die stijging kan volledig op rekening van de hogere inkomens geschreven worden, zowel in absolute cijfers als procentueel. De kloof tussen de hogere en de lagere

Ludieke actie voor een betere studiefinanciering

(foto archief)

ook na de start was er nog sprake van ongelijkheid. Wat de universiteiten betreft, was het ook daar fout gelopen. De toegang tot de unifiek was wel meer democratisch. Maar niet iedereen had gelijke kansen aan de unifiek op het vlak van organisatie en inhoud van het onderwijs, en na de unifiek op de arbeidsmarkt en in het beroepsleven.

Bankbiljet

Hiermee verschoof de aandacht van financiële drempels naar socio-kulturele drempels. Aan de unifiek bestaant er naast financiële ook psychologische en socio-kulturele barrières voor kinderen uit dezelfde lagere inkomensklassen. Bijvoorbeeld een achterstand voor de taal die men op school verwacht, omdat ze thuis dialect spreken. Deze kinderen krijgen soms minder stimulansen om te studeren. Jongers worden op school ook meer gestimuleerd dan meisjes. Migranten moeten nog meer taal- en cultuurverschillen overbruggen op school en in de klas. Een andere nauwelijks opgemerkte drempel is het computeranalfabetisme. Veel profien gaan ervan uit dat alle studenten thuis of op kot een computer hebben en dus ook vertrouwd zijn met bijvoorbeeld tekstverwerking. Dat elk eigen een computer heeft, is nog altijd sciencefiction.

Met andere woorden, niet alleen de financiële start maar ook de werking van het onderwijs zelf moest gedemocratiseerd worden. Het Vernieuwd Sekundair Onderwijs (VSO), dat vanaf 1971 werd ingevoerd, had zo'n interne democratisering tot doel. Een gelijke start voor alle leerlingen in het

hoogtepunt. Het Sint-Annapan legde de basis voor de financiële crisis waar de sociale sektor nu in verkeert. Het plan stelde voor het onderwijs een inlevering van 13 miljard in het vooruitzicht. De vele studentenacties in december '86 konden niet beletten dat de besparingen van kracht werden en dat er voor 22 miljard ingeleverd werd in het onderwijs. Voor de studenten in Leuven betekende dit: inschrijvingsgeld verhoogd van 10.000 naar 13.000 frank, duurdere prijzen van Almaschotels, duurdere kamers in residences en minder subsidies aan studentenorganisaties. Bovendien werd het nut van de studentendokter en van de psychiatrische dienst in vraag gesteld.

In de jaren '80 zwol de kritiek op het VSO aan. Critic vonden dat het VSO te duur en ondoorzichtig was geworden door de vele opties die het bood. De overstappen tussen richtingen waren eenrichtingsverkeer, namelijk afzakken van nivo, nooit stijgen. Daarmee was het doel van de democratisering van elitaire richtingen voorbijgeschoten. Daarnaast zou het VSO de kwaliteit van het onderwijs aantasten, waardoor de slaagkansen in het hoger onderwijs verminderden. Uiteindelijk kwam in 1989 het eenheidstijp als compromis tussen het VSO en het traditioneel onderwijs uit de bus.

Revolutie

In 1992 publiceerde Huyse een vervolg op zijn wetenschappelijk onderzoek: "In de buitenbaan... nog steeds". Hierin volgt Huyse de studiekeuze van laatstejaars uit het sekundair onderwijs. Hij hanteert de theorie

inkomens vergroot kwa participatie aan het universitair onderwijs. Tijdens het academiejaar '88-'89 zat het lager inkomensnivo voor participatie absoluut op hetzelfde aantal als in '68-'69, procentueel gezien zelfs lager. De achteruitgang van de democratisering is niet zo vreemd als het lijkt. Ons onderwijs staat sinds de industriële revolutie in functie van de economie. De democratisering volgt dan ook de conjunctuur, met de groei en recessie die dat met zich meebrengt.

De ingezette democratisering van het hoger onderwijs is dus nooit voltooid geweest, zeker niet voor de lagere klassen. De strijd om gelijke kansen ongeacht verschillen in sociale herkomst blijft dan ook noodzakelijk. De stelling dat het onderwijs toch openstaat voor iedereen negeert de moeilijkheden die de lagere inkomens ondervinden in het systeem. Voor een echte democratisering is financiële hulp echter niet voldoende. Socio-kulturele drempels moeten ook overwonnen worden. Deze zitten dieper en vallen moeilijker te detecteren. Principeel is iedereen wel voorstander van de democratisering en van het wegwerken van de financiële en andere drempels. Het ekkus dat men gebruikt om in de praktijk niets te veranderen, is dat de huidige economische crisis besparingen dikteert. Het gevaar is dat het onderwijs zich volledig zal moeten aanpassen aan de economische toestand waardoor een diploma enkel nog wordt beschouwd in termen van marktwaarde. Het onderwijs mag uiteraard niet levensvreemd zijn aan de beroeps wereld, maar het is eerst en vooral een persoonlijke ontwikkeling en geen bankbiljet.

Ilse Fredericks

Demokratisering: een onafgewerkt verhaal

Vlir-rapport krijgt weinig opvolging Weinig migranten in het hoger onderwijs

Gelijkheid van kansen is — ondanks de sluimerende opgang van ekstrem-rechts — nog steeds een blijvende waarde in het huidige etisch-maatschappelijke discours. Zo'n democratische maatschappij begint met een democratisch onderwijs waarin iedereen gelijke kansen heeft ongeacht zijn of haar sociale, kulturele of financiële afkomst. Financiële en socio-kulturele drempels die de toegang tot het onderwijs beperken dienen dus zoveel mogelijk weggehaald te worden. Een van de grootste uitdagingen (en gebreken) op dat vlak ligt zonder twiifel bij de doorstroming van migrantenkinderen naar het hoger universitair en niet-universitair onderwijs. In 1991 en 1992 kwam de werkgroep 'Migranten en Studie' van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) vijf maal samen. Uit het eindrapport van de werkgroep bleek dat de migranten zwaar ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs. Het eindrapport deed een aantal beleidsvoorstellen maar kreeg tot nu toe nauwelijks enige opvolging.

De belangrijkste konklusie van de werkgroep was dat er dringend een onderzoek naar de toestand van migranten aan de universiteit moest opgezet worden. Drie jaar later laat zo'n onderzoek nog steeds op zich wachten. De weinige beschikbare cijfers wijzen er echter op dat de toestand dramatisch is. De werkgroep van de Vlir had in '91 al geprobeerd meer inzicht te krijgen in de participatie van migranten aan de Vlaamse universitaire instellingen. Aan de universiteiten werd gevraagd een selectie te maken op basis van de nationaliteit van de ouders. Omdat dat gegeven niet geregistreerd wordt bij de inschrijving van de studenten, moest men zich echter tot de nationaliteit beperken: studenten van Turkse of Maghrebijnse nationaliteit. Volgens die uiterst minimale schatting zaten er 157 migrantenkinderen aan de Vlaamse universiteiten.

In het jaar 1992-1993 bleken op ongeveer 50.000 studenten slechts 129 Marokkanen en 109 Turken aan de Vlaamse universiteiten te studeren. De waarde van de cijfers moet weeraar gerelativeerd worden. Het gaat immers om studenten van Turkse en Marokkaanse nationaliteit. Er valt dus niet uit op te maken of de studenten migranten zijn of vreemde studenten. Bovendien zijn de kinderen en de kleinkinderen van migranten die intussen de Belgische nationaliteit verworven, niet in de cijfers opgenomen.

Toch wijzen de cijfers op een probleem. Zelfs wanneer het aantal migrantenstudenten een veelvoud bedraagt van die 238 Turken en Marokkanen houdt dit nog altijd een serieuze ondervertegenwoordiging in — als we tenminste van het demokratiseringsprincipe mogen uitgaan dat een proportionele vertegenwoordiging van jongeren uit de verschillende bevolkingsgroepen aan de universiteiten gewenst is.

De werkgroep van de Vlir stelde in haar rapport dat het merendeel van die migranten met een dubbele handikap te kampen hebben: ze komen niet alleen uit maatschappelijk achtergestelde groepen (op dit vlak zijn ze dus te vergelijken met arbeiderskin-

deren of kinderen van werklozen) maar hebben bovendien ook nog een andere socio-kulturele achtergrond. "Het zijn én arbeiderskinderen én allochtonen", aldus de werkgroep. Uit studies over de universitaire achterstand van arbeiderskinderen is gebleken dat naast de onmiskenbare financiële drempels ook socio-kulturele elementen een belangrijke invloed hebben. De socio-kulturele eenheid van het migrantenmilieu fungeert hierbij als versterker voor de kloof tussen universiteit en milieu van herkomst.

Verkeerd

Hoe is het nu gesteld met de vertegenwoordiging van Belgische arbeiderskinderen aan de universiteit? Onderzoeken van Ivan De Lannoo, professor Lammertijn en professor Deleex toonden eind jaren '80 aan dat er op dat vlak nog veel werk aan de winkel was. Zo bleek meer dan tachtig procent van de universiteitstudenten uit de hoge of de middenklasse te komen. Het selectieproces bleek duidelijk niet aan de universiteit te beginnen maar al vanaf de lagere school zijn intrede te doen. Zo stelden Deleex en Storms: "De kans om het lagere onderwijs met succes te doorlopen, is niet voor ieder kind gelijk: hoe lager de socio-professionele categorie waartoe men behoort, des te meer kans men maakt een jaar over te doen." Kansarm op dat niveau bleken de kinderen te zijn van geschoolde en ongeschoolde arbeiders en van vaders zonder beroep. De achterstand vergroet zich tijdens het secundair onderwijs, vermoedelijk omdat kinderen uit die categorieën richtingen kiezen die minder doorstromingsmogelijkheden bieden. Uiteindelijk stelden Deleex en Storms vast dat arbeiderskinderen die hun onderwijsloopbaan verderzetten, tweemaal meer hoger onderwijs buiten de universiteit volgen dan universitair onderwijs.

Eens aan de universiteit blijken volgens een onderzoek van professor Lammertijn aan de KU Leuven in 1987 bepaalde fakulteiten een duide-

lijke oververtegenwoordiging te hebben van kinderen met hoogopgeleide ouders, terwijl andere dan weer relatief meer bezocht worden door kinderen met laagopgeleide ouders. Tot de eerste reeks behoren geneeskunde, toegepaste wetenschappen en rechten, wat de studenten met glimmende BMW's verklaart. Tot de tweede reeks behoren onder meer wetenschappen, psychologie en pedagogie.

Uit de vergelijking van de schoolprestaties van autochtone en allochtone jongeren uit vergelijkbare klassen blijkt evenwel dat de laatsten een nog grotere achterstand oplopen dan de eersten. Zo bleken volgens cijfers van het ministerie van onderwijs in 1989 veertig procent van de allochtone kinderen minstens een jaar achterstand op te lopen in het lager onderwijs tegenover tien procent van de autochtonen. Ook het Koninklijk Kommissariaat voor het Migrantenbeleid stelde in 1990 vast dat die achterstand vooral terug te vinden is bij migrantenkinderen: "Het percentage vreemde leerlingen met een schoolse achterstand van minstens één jaar is op niet minder dan acht jaar tijd met meer dan elf procent gestegen. Deze stijging is wellicht te verklaren door de intrede van de migrantenleerlingen van de tweede generatie in het begin van de jaren '80 in het secundair onderwijs. De cijfers vormen een gemiddelde van alle vreemde leerlingen zodat met zekerheid kan worden gesteld dat de achterstand van de migrantenleerlingen beduidend groter is. Een andere aanwijzing die het belang van de samenstelling van de groep in relatie tot de achterstand onderschrijft, is de vaststelling dat op het ogenblik van de nationaliteitswijziging het percentage leerlingen met schoolse achterstand afneemt. Dit hangt allicht samen met het feit dat de meeste genaturaliseerde leerlingen uit gemengde huwelijken afkomstig zijn." Die achterstand beïnvloedt de studiekeuze.

Debrock

Ook een recente studie van het Hoger Instituut voor de Arbeid (Hiva) uit '95 toonde aan dat kinderen van buitenlanders het heel wat moeilijker hebben in de Vlaamse scholen. Volgens de Vlir zijn er dubbel zoveel migranten aanwezig in het beroeps- of onderwijs (ongeveer vijftien procent tegenover twee-entwintig procent autochtonen). In het algemeen secundair onderwijs is er een sterke ondervertegenwoordiging van migranten (twee-entwintig procent tegenover twee-entwintig procent autochtonen). Rektorkandidaat Mark Debrock had dan ook voor een deel gelijk toen hij het probleem in een recent Veto-interview als volgt schetste: "Migrant kunnen alleen via ons eigen secundair onderwijs naar de universiteit vloeien. De oplossing van dat probleem situeert zich dan ook voornamelijk op dat vlak."

Kansarme migrantenkinderen worden als autochtonen met een extra aantal moeilijkheden gekonfronteerd. Vooreerst is er het taalprobleem. Voor het dagelijkse gebruik is de kennis van het Nederlands van migrantenjongeren ruim voldoende. De 'schoolse' taalvaardigheid die nodig is voor het opmaken van (vaak zelfs simpele) literaire of wetenschappelijke informatie ontbreekt meestal. Onvoldoende Nederlandse taalvaardigheid speelt hen al parten in het lager onderwijs, bijvoorbeeld bij het leren lezen of rekenen. Ook is er onvoldoende vertrouwdheid met een aantal kulturele en maatschappelijke

Er zijn er toch

(foto Kristof Braekeleire)

'vanzelsprekendheden'. Vaak gaapt er een wijde kloof tussen het gezinsmilieu en het schoolmilieu met erg uiteenlopende gewoontes. Tenslotte speelt nog het gebrek aan studiemotivatie en studievaardigheden als gevolg van minder positieve ervaringen in het onderwijs of gebrek aan toekomstperspektieven.

Midden 1991 gaf de Vlaamse Eekskutieve haar goedkeuring aan een vierjarenplan dat de onderwijsachterstand bij migrantenkinderen diende tegen te gaan. De Vlaamse overheid wilde met haar beleidsnota aan dat probleem iets doen. Een aantal gebieden werden gerekend tot voorrangsgedebieden waarin de scholen onder bepaalde voorwaarden onderwijsvoorzorg konden krijgen. Ze hadden recht op extra lestijden indien van twintig leerlingen of van tien procent van het totaal aantal leerlingen, de grootmoeder langs moederszijde een vreemde nationaliteit had en de moeder hooguit tot achtien jaar school had gelopen. Onder onderwijsvoorzorg verstaat men twee zaken: het stimuleren van migrantenkinderen door middel van Nederlands als tweede taal en van preventie en remediering van leerachterstanden door het hele schoolteam, en het activeren van de relaties tussen school, PMS en de lokale migrantengemeenschap via het schoolbouw-werk. Scholen die van onderwijsvoorzorg genieten moeten ook intercultureel onderwijs geven, hoewel het de bedoeling is dat alle scholen het in hun programma opnemen.

Getto

De optie om Nederlands als tweede taal (NT2) te geven, vindt zijn grond in de sociolinguïstiek, de wetenschap die maatschappelijke oorzaken zoekt voor linguïstische variatie. De Amerikaanse sociolinguïst Labov verrichtte onderzoek naar de zwarte kinderen in de getto's van New York en kwam tot de konklusie dat zij een taal spreken die niet minderwaardig is dan de standaardtaal maar wel anders. Hun 'Engels' heeft een erg uitgebreid grammaticaal en syntactisch systeem waarin geen enkele van de communicatiebehoeften uitgesloten wordt. Aangezien het onderwijs de standaardtaal hanteert — die voor de arbeidersklasse niet de moedertaal

is — komen zij in het onderwijs moeilijker aan de bak.

Ook in het Nederlands taalgebied is er onderzoek verricht dat deze theorie bevestigt. De moedertaal van migranten wijkt nog sterker af van de Nederlandse standaardtaal dan die van arbeiderskinderen. Hun Nederlandse taalvaardigheid is bijgevolg vaak niet aangepast aan de op school veronderstelde taalvaardigheid. Daarom werd besloten aangepast onderwijs Nederlands te geven aan de migrantengroepen. Dat onderwijs wordt aangeduid als Nederlands als tweede taal, NT2. Het is immers niet de moedertaal van de betreffende leerlingen maar wel de voornaamste andere taal uit hun omgeving.

Begin 1995, vier jaar na de invoering van het migrantenbeleid waarvoor 850 miljoen werd uitgetrokken, drong een evaluatie zich op met het oog op een verlenging van het experiment. Volgens een studie van het Hiva ontbreekt echter het materiaal om de resultaten van het onderwijsvoorzorgsbeleid correct te vergelijken met die van scholen daarbuiten. Evenmin is het volgens hen mogelijk om de invloed van de scholingsgraad van de ouders te meten. De Vlaamse regering heeft twee weken geleden wel besloten het onderwijsvoorzorgsbeleid verder te zetten en te vergelijken naar alle gemeenten en scholen.

Varkens

De Hiva-studie toont aan dat er van de aanbevelingen van de Vlir niet veel in huis gekomen is. Gedetailleerd statistisch materiaal over migranten in het onderwijs ontbreekt nog steeds. Gelukkig is er door de Vlaamse regering werk gemaakt van een betere begeleiding van migranten in het lager en het secundair onderwijs. Ook het hoger onderwijs vraagt echter speciale maatregelen. Zo zou er bijvoorbeeld moeten op toegekeken worden dat de migrantenstudenten hun deel van de sociale voorzieningen krijgen toegewezen. Verder kan er gedacht worden aan specifieke informatieverstrekking aan de migrantengemeenschappen over universiteit- en hogeschoolopleidingen, of misschien aan het stimuleren van de oprichting van eigen studentenverenigingen. Voorlopig lijkt de opvang van migranten aan onze universiteit zich te beperken tot maaltijden zonder varkensvlees in de Alma's. Mark Debrock had dan ook niet helemaal gelijk toen hij stelde dat de oplossing voor het probleem vooral in het secundair onderwijs moet worden gezocht. Soms doet het ook eens goed in eigen boezem te kijken.

Peter Van Rompoeij

VLAANDEREN MORGEN

Voor al wie meer vragen heeft dan antwoorden.

Hoe een haperende democratie nieuw leven inblazen?
Hoe niemand in de technologische sneltreinvaart achtergelaten?
Hoe in een veld van tegen haat grenzen loopt de solidariteit bewaren?
Er nieuwe, ecologische parameters voor vinden?
Hoe in het kruisveld van internationale belangen en invloeden minuscule cultuurgebieden als Vlaanderen laten overleven? Een eigen politieke en culturele ruimte scheppen?
Hoe de deur naar Europa en de wereld openzetten, zonder door de molenen opgegeten te worden?
Hoe beter en solidaarder door deze beschavingscrisis komen?

VLAANDEREN MORGEN stelt de vragen en zoekt naar antwoorden.
Vraag een proefnummer aan. Meir 24, 2000 Antwerpen, tel 03/226.61.61

VLAANDEREN MORGEN: Het cahier waar je beter neer voor zit.

	Hobu		Universiteit	
	1981-1982	1990-1991	1983-1984	1992-1993
Marokko	20	123	28	129
Turkije	15	92	31	109
Italië	80	90	46	76
Spanje	35	38	41	68
Griekenland	15	19	42	94
Totaal studenten	±55000		±50000	

Ministerraad geeft woensdag goedkeuring Van den Bossche wil beurzen eenmalig aanpassen

Vorige vrijdag verklaarde minister van onderwijs Luc Van den Bossche tegenover Veto dat hij de studiebeurzen voor volgend jaar zal aanpassen met twee procent. De verhoging geldt zowel voor kot-, spoor-, als agglomeratiestudenten. Doordat er geen automatische indexering is en sommige ministers in het verleden 'vergeten' de beurzen aan te passen, volstaat zelfs een volledige beurs bijlage niet meer om de reële studiekosten te dekken. De Vereniging van Vlaamse Studenten is begin dit jaar dan ook gestart met een petitie om de herwaarding van de studiebeurzen te eisen.

Het is nu het tweede opeenvolgende jaar dat minister Van den Bossche de beurzen aanpast. Zijn voorgangers waren zoals gezegd heel wat minder stipt: van 1983 tot 1994 werden de beurzen maar vier maal verhoogd (zie tabel). In 1983 bedroeg een volledige beurs voor kotstudenten 74.300 frank. Dit jaar is dit 94.600 frank, volgend jaar komt daar 1900 frank bij. Indien de studietoelagen echter altijd korrekt zouden zijn geïndexeerd, zou een volledige beurs in 1991 al de 100.000 frank hebben overschreden, terwijl dit bedrag nu tot 110.300 frank zou opgelopen zijn. Doordat de beurzen de studiekost niet volgen, wordt de financiële drempel tot het hoger onderwijs verhoogd. Het Hoger Instituut voor de Arbeid (Hiva) berekende dat de studiekost vijftien jaar geleden 100.219 frank bedroeg. Indien men dit bedrag indexeert, zou een jaar op kot studeren momenteel meer dan 180.000 frank kosten.

Het is echter al vijftien jaar geleden dat de studiekost wetenschappelijk werd onderzocht. Minister Van den Bossche verklaarde zich eind vorig jaar bereid om zo'n studie jaarlijks te laten uitvoeren, zodat de stijging van de studiekosten bepalend zou zijn voor de stijging van de studietoela-

gen. Sociale Raad en de Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS) stuurden de minister een voorstel voor een dergelijk onderzoek, maar tot op heden werd hier niets meer van vernomen.

Aleenstaanden

De studiebeurzen liggen niet alleen te laag, maar het wordt voor studenten ook steeds moeilijker om aan zo'n beurs te geraken. Indien het gezinsinkomen een bepaalde grens overschrijft, heeft men geen recht meer op een beurs. Een gezin met twee kinderen ten laste dat 800.000 frank verdient, krijgt nog net 5000 frank. Om op een serieuze studiebeurs aanspraak te kunnen maken, moet het inkomen echter veel lager liggen. Een gezin met vier kinderen mag bijvoorbeeld maar 490.941 frank verdienen. Dit is zestig procent van het socio-vitaal minimum. Studenten en verschillende sociale diensten eisen dat de minimumgrens wordt opgetrokken tot honderd procent.

De gevolgen van dit alles zijn duidelijk zichtbaar. Door de onwaarschijnlijk lage inkomsgrenzen is het bijna uitgesloten dat een gezin met twee verdieners recht heeft op een beurs.

Demokratisering: een onafgewerkt verhaal

Zelfs alleenstaanden met een middelmatig inkomen vullen al gauw uit de boot. Om hier iets aan te doen moeten de inkomsgrenzen met minstens 50.000 frank worden verhoogd. Op die manier krijgen meer mensen een studiebeurs en zo ook de tussenkategorie van de inschrijvingsgelden verdwijnen (de net-niet-beursstudenten mogen 50.000 frank meer verdienen, dan betalen toch maar 9300 frank inschrijvingsgeld).

Een ander gevolg is dat steeds minder studenten een studiebeurs aanvragen, ondanks de inspanningen die het ministerie van onderwijs levert om het beursstelsel bekend te maken bij alle lagen van de bevolking. Wel positief is dat onder het bewind van Van den Bossche de beurzen vroeger op het akademiejaar werden uitbetaald. Toch wordt het steeds duidelijker dat er slecht op de huidige manier van studiefinanciering. De aanvraagprocedure is te ingewikkeld, de onzekerheid voor (kandidaat)studenten is te groot, te weinig mensen kunnen er aanspraak op maken en de bedragen zelf moeten dringend verhoogd worden.

Nederland

Dat de demokratisering van het onderwijs niet meer bovenaan de politieke agenda staat is duidelijk. Sinds het Sint-Annaplan van 1986 en de

	Bedrag volledige studietoelage		
	kot	spoor	agglomeratie
83 - 84	74.300	54.400	49.500
84 - 85	idem	idem	idem
85 - 86	81.700	59.800	54.500
86 - 87	82.500	60.300	55.000
87 - 88	idem	idem	idem
88 - 89	idem	idem	idem
89 - 90	idem	idem	idem
90 - 91	idem	idem	idem
91 - 92	91.000	60.300	55.000
92 - 93	idem	idem	idem
93 - 94	idem	idem	idem
94 - 95	94.600	61.500	56.100
95 - 96	96.500	62.700	57.200

bijhorende besparingen gaat het nochtans niet goed meer met de demokratisering van het onderwijs. Door de verhoging van de financiële drempels wordt het verdrag over kosteloos onderwijs, dat België in 1983 heeft ondertekend, verder uitgehouden. Het streven naar gratis onderwijs was een loze belofte van de staat.

Om de demokratisering een nieuwe impuls te geven willen sommigen de begane paden verlaten en naar nieuwe vormen van studiefinanciering zoeken. Met name het Nederlandse model waar een studietoelage aan alle studenten wordt uitgekeerd, krijgt ook in Vlaanderen steeds meer aandacht. In dit debat wordt dikwijls de betaalbaarheid in vraag gesteld, zeker omdat de collectieve voorzieningen niet mogen afgebouwd worden. Als de gemeenschap alle studenten pakweg 8000 frank per maand geeft aangevuld met een extra'tje voor de laagste sociale categorieën, moet het budget voor onderwijs serieus verhoogd worden, zelfs al wordt de kinderbijslag afgeschaft en overgeheveld naar het departement onderwijs.

Dit jaar heeft de Nederlandse overheid trouwens zwaar gesnoeid in de studiefinanciering. Het maximaal aantal jaren dat men een beurs kan krijgen werd verder beperkt, en in dieen een Nederlandse student niet slaagt zal hij in de toekomst zijn beurs moeten terugbetalen.

Weg

In België bestaat de prestatiebeurs — dit is de koppeling van de studietoelage en de studieresultaten — nog niet. Enkel voor een bisjaar en een studiejaar op een lager nivo kan je geen studietoelage krijgen. Absoluut verwerpelijk zijn studieleeningen als gewone studiefinanciering. Het financiële risico voor studenten uit de laagste sociale categorieën wordt zo mogelijk nog groter als er geen zekerheid bestaat omtrent de financiële implicaties van studeren in het hoger onderwijs. En het zijn juist die laagste sociale categorieën die steeds minder de weg naar het hoger onderwijs vinden.

Tijl Vanbrabant

De eisen van Sociale Raad

Dat de aftakeling van de studiebeurzen zich doorzet, is voor Sociale Raad aanleiding om krachtig te protesteren. Vorige vrijdag bogen de kringverteenwoordigers zich over de studiefinancieringsproblematiek. Het open memorandum over de sociale sektor dat binnen de Raad voor Studentenvoorzieningen tot stand kwam (zie elders in deze katern), werd nogmaals naar voren geschoven als eisbundel. Na enige discussie werd duidelijk dat de sorakkers verder wilden dan het memorandum alleen. Daarom werd een eigen eisepakket opgesteld dat zal doorgespeeld worden naar de beleidsvoerders en de politieke partijen.

1. Het budget voor sociale voorzieningen voor studenten moet verhoogd worden. De sociale voorzieningen mogen niet mee gefinancierd worden door studenten zelf, zoals sinds 1986 het geval is. De toelagen van de Vlaamse Gemeenschap moeten verhoogd worden zodat de inschrijvingsgelden niet moeten dienen voor 'auto-financiering'.
2. De toelagen aan de sociale voorzieningen voor hogeschoolstudenten moeten tot op hetzelfde nivo als die voor universiteitstudenten worden gebracht.
3. De uitbouw van regionale sociale netwerken moet bevorderd worden. De betoelaging moet gebeuren op basis van behoeften. Het onderscheid tussen pendelstudent en kotstudent is waarschijnlijk belangrijker dan het onderscheid tussen unief- en hogeschoolstudent. Minister Van den Bossche moet zijn belofte om een wetenschappelijke studie naar de behoeften en studiekosten te laten uitvoeren, nakomen.
4. De regel dat een toelage van 150 procent van de maximumbeurs wordt toegekend aan studenten van wie het inkomen lager is dan 1/10 van de maximumgrens — het maximum toegelaten inkomen waarbij men nog net in aanmerking komt voor een studiebeurs — moet verijnd worden. Deze correctie is immers een zwart-wit regel. Studenten die niet net doen aan dit criterium, krijgen bijna vijftigduizend frank minder dan studenten die net wel voldoen. Sociale Raad pleit voor een geleidelijke overgang en stelt een volledig lineair beursensysteem voor.
5. De te krappe inkomsgrenzen moeten met minstens vijftigduizend frank worden opgetrokken. De minimumgrens, die nu op zestig procent van het socio-vitaal minimum ligt, is onrealistisch laag. De maximumgrens (waarboven je dus geen toelage meer krijgt) ligt ook te dicht tegen de minimumgrens, zodat een bepaalde inkomscategorie die ook bij een aantal andere voorzieningen niet uit de boot valt, ook hier niet net in aanmerking komt.
6. De informatiekampagne naar potentiële beursgerechtigden moet doelgerichter en verbeterd worden. Het beursensysteem moet net die jongeren die wegens financiële of socio-kulturele oorzaken niet komen studeren, aanmoedigen om wel te gaan studeren.
7. Er moet een decreet komen dat garandeert dat de studiebeurzen gekoppeld worden aan de stijging van de studiekosten. Konkreet betekent dit dat de studiebeurzen elk jaar automatisch moeten worden geïndexeerd.
8. De indexering van de beurzen moet met terugwerkende kracht gebeuren. Een indexering vanaf 1995 verhelpt immers niet aan de tekorten die de voorbije jaren zijn opgelopen door de niet-indexering.
9. Minister Van den Bossche moet zijn belofte om een bodem-kadastraal inkomen in te voeren, nakomen. Iedereen moet ergens wonen, zelfs al is je inkomen zeer laag. Een bodem-KI is administratief zeer eenvoudig in te voeren en doet de nadelige en perverse neveneffecten van de KI-test ten dele teniet.
10. Subsidies voor de sociale sektor mogen door de onderwijsinstellingen geen andere bestemming worden gegeven. De regeringskommissaris moet hierop toezien. Studentenspraak in de sociale sektor is een evidentie. Er moet daarom werk worden gemaakt van een dekreterale regeling voor inspraak naar analogie met de inspraak van hogeschoolstudenten (paritaire vertegenwoordiging).

(tv)

Education Centre Leuven

COMED
computers & onderwijs

Voor snelle beslissers... aanbieding tot 15 mei !!!

alle prijzen zijn incl. BTW

aanbieding tot einde voorraad !
Performa 460 4/160
+ 14' Trinitron kleurenmonitor
+ toetsenbord + muis
+ IONA software

41.990,-

H. Hooverplein 24, B - 3000 Leuven
Tel. 016/29.21.50, Fax. 016/29.31.50

Studietoelagen als vangnet?

Aantal beurzen in vrije val

Er lijkt maar geen einde te komen aan de daling van het aantal beursstudenten. In 1988 werden er 41.351 beurzen toegekend, vorig academiejaar waren er dat nog maar 31.923. Dat is een daling met 23 procent. Het gemiddeld beursbedrag dat aan de overblijvende *happy few* werd uitgekeerd, kende een relatieve daling als je vergelijkt met de stijging van de levensduur, en vorig jaar zelfs een daling in absolute cijfers voor het universitair en hoger onderwijs van het korte type. De Vlaamse regering heeft de besparingen - die in de honderden miljoenen lopen - voor een klein deel gebruikt om de sociale sektor van het Hobu te financieren. Het overgrote deel is echter - wat minister Van den Bossche - ook moge beweren op duistere wijze verdwenen.

De grafiek hieronder maakt duidelijk dat de daling van het aantal beursstudenten zich gestaag voortzet. Het aantal bursalen in het hoger onderwijs van het lange type daalde op vijf jaar tijd met bijna dertig procent, in het korte type was er een daling van dertien procent, en aan de oniefs daalde het aantal beursstudenten met meer dan twintig procent (zie ook tabel).

De knik in 1991 is te wijten aan de invoering van de kadastraal-inkometest (KI-test). Die moet mensen die een laag belastbaar inkomen hebben, maar anderszits toch in een *kast van een villa* wonen, uitsluiten. De KI-test slaagde er daadwerkelijk in een

aantal 'profiteurs' uit het beursstelsel te weren. Het bleek echter ook een handige besparingstruik. Het uitgespaarde bedrag werd immers niet terug in het systeem geïnvesteerd. Men had dat bijvoorbeeld meer mensen een studietoelage kunnen toekennen door de inkomensgrenzen om daarvoor in aanmerking te komen te verhogen (zie ook artikel 'Van den Bossche wil beurzen eenmalig aanpassen'). Een andere mogelijkheid was het aanpassen van de beurzen aan de reële studiekost.

Volledig

Dat er een neerwaartse tendens is in het beursenaantal, zou er in theorie op kunnen wijzen dat steeds minder mensen een studiebeurs nodig hebben. De algemene welvaart stijgt immers en steeds meer gezinnen bestaan (uit noodzaak) uit twee kostwinners. De waarheid is echter dat de jongeren die behoefte hebben aan een financieel steuntje, steeds minder de weg naar het hoger onderwijs vinden. De financiële grenzen waarbinnen men in aanmerking komt voor een beurs zijn te laag, een beperking waar vooral de lagere middenklasse het slachtoffer van is. Ook die gezinnen kunnen een beurs goed gebruiken.

De bovenstaande grafiek van het absoluut aantal beurzen geeft de zaken in feite nog te positief weer. Het aantal studenten is de laatste jaren immers nog lichtjes gestegen, zodat het percentage beursstudenten over dezelfde periode nog sterker is gedaald dan de grafiek suggereert. We zien dan ook dat jaar na jaar steeds meer studenten het volledig inschrijvingsgeld moeten betalen aan de unief.

Pineut

De kosten verbonden aan een jaartje studeren stijgen ieder jaar gezwind: voeding, inschrijvingsgeld, cursussen, vervoer, huisvesting, verplichte stages, ... Het lijkt dan ook niet meer dan logisch dat het inkomen van de student die trend volgt. Niets is minder waar. Voor uniefstudenten steeg de gemiddelde beurs op vijf jaar tijd met 520 frank per jaar. Hogeschoolstudenten uit het lange type konden rekenen op een verhoging van amper 380 frank per jaar. Voor hogeschoolstudenten uit het korte type was het huilen met de pet op: op vijf jaar tijd

daalde hun gemiddelde beurs zelfs in absolute cijfers.

Die evolutie is niet eenduidig te verklaren. Het aantal studenten dat befrist om te pendelen in plaats van op kot te gaan zou een eerste verklarende factor kunnen zijn. Pendelstudenten krijgen namelijk een lagere beurs. Het percentage kotstudenten blijft echter ongeveer constant. De verklaring moet dus elders gezocht worden. Een andere mogelijkheid is de oorzaak te zoeken bij de globaal stijgende welvaart van de gezinnen en de doelmatigheid van onze sociale zekerheid. Weinig gezinnen verdienen echt zo weinig dat ze recht te hebben op een serieuze beurs. Dat de reële studiekosten veel hoger liggen en slechts in zeer beperkte mate gedekt worden, lijkt de Vlaamse regering echter niet te deren, integendeel. Zij heeft meer oog voor de besparingen die zij kon doorvoeren, eerst door de KI-test die een groot aantal mensen terecht uitsloot, maar ook nadien door de beursbedragen en de inkomensgrenzen niet in voldoende mate op te trekken. Op vijf jaar tijd slaagde minister Van den Bossche er zo met bril in zeshonderd miljoen te besparen op een budget van ruim twee miljard.

'Waarheen leidt de weg?' vraagt Paul De Leeuw zich samen met het kabinet van Onderwijs af. Zoals het tegenwoordig gaat, begint de Dienst voor Studietoelagen - die de beurzen

Demokratisering: een onafgewerkt verhaal

uittrekt - meer op het orkest van de Titanic te gelijken. Indien men het stelsel niet ten onder wil laten gaan, moet de Vlaamse regering op een eenvoudige wijze hogere beurzen geven aan meer mensen. Ondanks de recente besparingen van de Nederlandse regering, besteden onze noordelijke buurlanden bijvoorbeeld nog altijd veel meer geld aan studiefinanciering. Zowel vanuit sociaal als vanuit economisch standpunt bekeken is onderwijs de beste investering die een gemeenschap kan doen. De zogenaamd hoge kosten van het lage slaagsijfer in de eerste kandidatuur, verzinken in het niet bij de maatschappelijke opbrengsten die de hoger opgeleiden nadien inbrengen. Vanuit democratiseringstandpunt had minister Van den Bossche tijdens zijn ambtstermijn meer kunnen doen voor de studiefinanciering. Of zijn er misschien tendensen aan de gang die door één man niet kunnen worden gestopt?

Tijl Vanbrabant
Peter Van Rompae

Evolutie van de toegekende studietoelagen

	Universitair onderwijs				
	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94
aantal beursstudenten	11.600	11.426	10.104	9.672	9.342
gemiddeld bedrag	46.900	46.700	49.300	50.100	49.500
totaal bedrag	544.693.300	533.938.100	498.996.800	484.653.100	463.010.400
	Hoger onderwijs korte type				
	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94
aantal beursstudenten	19.379	19.553	17.119	16.868	16.474
gemiddeld bedrag	42.780	44.300	42.200	42.900	42.300
totaal bedrag	829.167.700	866.311.200	722.411.600	724.040.100	696.608.500
	Hoger onderwijs lange type				
	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94
aantal beursstudenten	8.613	8.735	7.088	6.832	6.107
gemiddeld bedrag	43.200	45.100	43.300	44.900	45.100
totaal bedrag	372.368.200	393.984.500	307.113.600	307.093.400	275.567.300

advertentie

CAFE SILO DOORBREEKT DE STILTE

Gocie dingen zijn niet kapot te krijgen. Daarom gaan wij op donderdag door tot het bittere einde.

Dit moet je zien.

(Gratis taxipendel aan de Oude Markt (Kotmadam), Fochplein, Tiensestraat (Hooverplein))

Disco-Resto-Café Silo kan verhuurd worden voor fuiven - optredens - recepties - bruiloften. Bel ons op.

CAFE SILO - VAART LEUVEN - 016/20.17.71 - 075/26.46.72

'Shots of war' in de centrale bibliotheek

Wat de sensuur nooit zag

In de centrale bibliotheek loopt momenteel een fototentoonstelling onder de titel 'Shots of war, Wereldoorlog II in beeld'. Inhoudelijk heeft de tentoonstelling weinig nieuws te vertellen, zeker nu we in deze weken langs alle mogelijke kanalen aan de tweede wereldoorlog worden herinnerd. Toch is het een aanrader al was het maar omdat een groot deel van de foto's die er tentoongesteld zijn, nooit eerder werd gepubliceerd.

Oorlogsberichterij is altijd een gevoelig punt geweest bij de regeringen van volkeren die direct of indirect bij een oorlog betrokken waren. Het lijkt er vaak op dat oorlog gewoon een produkt is dat de regering moet zien verkocht te krijgen aan haar volk. Om de motivatie hoog te houden moet het volk de indruk hebben dat hun soldaten (lees helden) het goed doen aan het front en dat de vijand bijna verslagen is. Bij de andere partij wordt precies hetzelfde verteld over hun respectieve soldaten. In oorlogstijd wordt de pers dan ook goed in de hand gehouden, doorgaans zelfs gesensureerd. Verslagen werden vroeger dikwijls geïllustreerd met prachtige tekeningen die van de soldaat een romantische held maakten die vocht voor koning en vaderland.

De fotografie kon daar in haar beginjaren weinig aan veranderen.

Foto's maken was technisch zo omslachtig en belichtingstijden waren zo lang dat foto's wel moesten geëncenseerd worden. Een fotograaf die op reis was met een paar honderd kilo aan glasplaten, chemicaliën, een lompe kamera en een loodzwaar statief, kon zich niet onopvallend tussen de frontsoldaten begeven. Hij bleef achter de linies en maakte foto's van netjes poserende en breed lachende macho's op weg naar de overwinning.

Propaganda

Maar de techniek evolueerde razend snel. In de jaren twintig werden de glasplaten vervangen door veel lichtere films, kameras werden compakter en de emulsies waren zoveel gevoeliger dat de belichtingstijd verkortte van enkele minuten tot fracties van een seconde. De fotograaf kon nu

mee op het slagveld en registreren wat zich daar werkelijk afspeelde. Ook de druktechniek was intussen verder gevorderd zodat de foto's al kort nadat ze genomen waren, getoond konden worden aan het grote publiek.

Ploeg

En dat publiek was geschokt. Het slagveld bleek een bloederige hel te zijn waar meer doden dan helden te bespeuren waren. Op de gezichten van hun jongens stond meer angst dan moed te lezen. Hier moest zo snel mogelijk een eind aan komen want, zo dacht men, foto's liegen niet. De beleidsmakers hadden snel door hoe sterk foto's de publieke opinie konden beïnvloeden en grepen onmiddellijk in. Juist omdat de massa ervan uitging dat foto's de waarheid lieten zien, kon men fotografie immers makkelijk als propaganda gebruiken. Foto's die niet aansloten bij het beeld dat de top aan het publiek wou geven werden vernietigd, en foto's die wel pasten werden massaal verspreid. Vervalsing was aan de orde van de dag — nu nog steeds overigens — en er werden mooie beelden geëncenseerd voor de opnames. Een foto waar bijvoorbeeld tien krijgsgevangenen opstonden werd met wat knip- en plakwerk ver-

anderd in een foto waar een hondertal krijgsgevangenen opstond. Het publiek slikte het, en de democratie was weer gered.

Na de tweede wereldoorlog kwam daar in het Westen enige positieve verandering in. Persvrijheid werd een zwaarder begrip en persburo's kregen meer macht. De journalisten werden meer vrij gelaten. Dat heeft geduurd tot na de Vietnam-oorlog. De foto van de vastgebonden Vietcong-soldaat die genadeloos door zijn hoofd wordt geschoten en natuurlijk het naakte meisje dat huilend in de richting van de fotograaf loopt nadat haar dorp door de Amerikanen met napalm is bestookt, hebben er deels voor gezorgd dat president Ford geen steun meer loskreeg van het Amerikaans Congres en dat de oorlog sneller moest eindigen dan waarschijnlijk gepland was. De Amerikaanse regering had haar les geleerd, nooit meer zouden fotografen of kameraploegen weer zo vrij gelaten worden. Tijdens de Golfoorlog mochten er haast geen journalisten mee en in Somalië werd de berichtgeving op een uiterst ridikule manier georkestreerd. De soldaten kwamen pas aan land nadat de kameraploegen hun licht-installaties terdege hadden opgesteld. Kortom, oorlogsberichterij moet, zeker als ze van een van de strijdende partijen komt, met een serieuze korrel zout genomen worden.

Portret

De echte waarheid komt meestal pas nadat de oorlog voorbij is. En dan nog is het moeilijk om een objectief beeldverslag te geven omdat veel foto's tijdens de oorlog vernietigd werden door sensuurcommissies. Waren zij er niet geweest, dan had de tentoonstelling die nu in de centrale bibliotheek loopt er waarschijnlijk heel anders uitgezien. Toch is de tentoonstelling de moeite waard omdat er foto's uit beide kampen hangen, waaronder ook foto's die nooit bedoeld waren om als propaganda gebruikt te worden. Zo zijn er drie portretjes van een twaalfjarig zigeunermeisje die gedrukt hebben voor haar registratieformulier in het getto van Lodz alvorens zij gedeporteerd werd naar een concentratiekamp. Het zijn drie rechtover-rechtaan foto's maar op haar gezicht staat angst te lezen die niet met woorden te beschrijven is. Tipend voor de oorlog is ook de foto van een Japanse krijgsgevangene die spiernaakt het dek van de USS New Jersey moet schrobben voor de ogen van een hondertal Amerikaanse mariniers. Het merendeel van de foto's op de tentoonstelling is minder gruwelijk, sommige zijn zelfs anekdotisch.

De belangrijkste fotograaf van wie er werk te zien valt, is de Amerikaan Tony Vaccaro. Vaccaro was nog student fotojournalistiek toen hij in 1943 werd opgeroepen voor het vervullen van zijn legerdienst. In de eerste plaats was hij een soldaat en hoorde

hij te vechten. Maar gezien zijn opleiding werd hem gevraagd de bevestiging te fotograferen. Hij volgde het 331ste Regiment en de 83ste Divisie van Normandië tot Berlijn. Het interessante aan zijn foto's zit in het feit dat hij op dat ogenblik nog geen journalist was. Dat het leger sensuur toepaste op alle foto's die naar buiten gestuurd werden, heeft Vaccaro persoonlijk ondervonden. Met zijn eerste foto's probeerde hij korrespondent te worden voor de bladen Life en Look. Hij stuurde de negatieven op naar zijn zuster met de vraag of zij ze wou laten zien aan de redactie van bovengenoemde bladen. Hij kreeg een brief terug, waarin zijn zus hem meldde dat ze geen enkel negatief had ontvangen. Vaccaro kwam te weten dat de sensuurcommissie sowieso alle negatieven waarop dood of zwaargewonde Amerikanen te zien waren, vernietigde. Sindsdien hield hij al zijn negatieven bij de rest van zijn bagage op zijn rug, waartussen zich overigens ook een vergroter bevond. Pas na de oorlog stapte hij met zijn ongeveer vierduizend foto's naar de pers en werd aangenomen bij, jawel, Look en Life.

Vaccin

De 25 foto's van Vaccaro die geselecteerd werden voor deze tentoonstelling tonen welke gruwel in vergelijking met het werk van sommige andere fotografen van wie er ook foto's te zien zijn. Vaccaro zat dan ook midden in de bevrijding en werd vaak gekonfronteerd met vreugde. Verder was zijn benadering ook anders. Hij was zelf soldaat en dus ging zijn aandacht in de eerste plaats uit naar het lot van zijn medesoldaten. Niet alleen de acties van het leger legde hij vast, maar ook die momenten waar er terug wat menselijkheid komt in de oorlog.

Het is moeilijk te voorspellen hoe de gemiddelde bezoeker zich zal voelen nadat hij de hele tentoonstelling heeft gezien. Als de organisatie haar doel bereikt zou elke bezoeker een beetje bewuster moeten zijn van het gevaar dat schuilt achter groeperingen die om afrekening roepen. Maar het zou wel eens kunnen dat hij niet voldoende onder de indruk is van deze beelden. We worden tegenwoordig vrijwel elke dag gekonfronteerd met beelden van de een of andere oorlog. En in plaats dat er bij de mensen een gezonde degout voor geweld is ontstaan, is men er juist immuun voor geworden. Het publiek van nu is bijlange niet meer zo snel gechoqueerd als dat van vijftig jaar geleden. En dat is jammer, want het is niet omdat we nu meer oorlogsbeelden zien, dat we het recht hebben om de ernst van oorlogen te relativiseren.

Karel De Weerd

'Shots of war' loopt in de centrale bibliotheek op het Ladeuzeplein van 8 mei tot 15 juni.

BLK TAFELS

Sprek met je jaar af om op een vast moment in Alma te komen eten: een prachtige gelegenheid om in contact te blijven met je studiegenoten, te discussiëren over cursussen en examenvragen, of juist een lekker uit te bol te gaan.

Laat dit weten aan de gerant van het restaurant waar je afspreekt: hij/zij reserveert een vaste tafel voor jullie jaar, zodat je gegarandeerd samen kan zitten. De koffie of thee na de maaltijd krijg je er van Alma zelfs gratis bovenop.

ALMA Universiteitsrestaurants vzw

advertentie

EKSAMENHOROSKOOP

Zet ik alles op eerste zit of doe ik het in gespreide zit? Wij vroegen aan onze eigen waarzegster hoe uw kansen ervoor staan. In één slechtruikende adem en met een donkerbruine stem antwoordde Lola:

RAM (21/3 tot 19/4)

Rammen geboren onder Saturnus in het huis van Usher wordt aangeraden niet onder een vallende ladder te lopen. U organiseert best een pacifistische manifestatie aan het Noordstation en vervolgens ziet u in Proton de fiskale boeman. Ja beestje, nu zit je aardig aan je stoel vastgekend, niet? Op uw kot een flamingo flamberen, is tenminste een nuttige bezigheid. Kan u ooit nog wel 'ns gebruiken voor een partijtje. Rammen die meer dan duizend studenten vertegenwoordigen hebben twee stemmen en de kleine (nepal) mogen telkens maar één hand gebruiken. Gezondheidstip: eet veel lolligs.

STIER (20/4 tot 20/5)

U krijgt de volgende vraag op uw eksamen voorgeschoteld: "Wat is er hard en lang bij een politiemans?" U bezoekt de Kringraadpermanentie en koopt een klinker. "Zijn logere school". Terwijl u rustig staat te grazen en te kakken, is het eksamen al tien keer verbeterd. Of van een aangekochte kilo vlees fijne charcuterie of ordinair gehakt wordt bereid, maakt voor de fiskus geen verschil, maar voor het belastbare inkomen van de slager des te meer. U moet in de volgende weken vooral niet beginnen discussieren want meuf of geen meuf, u krijgt toch geen gelijk.

TWEELING (21/5 tot 20/6)

U lijkt op zichzelf. Is het ooit anders? Het infodossier is gericht op een potentieel lid. U krijgt uitslag van de eerste verkiezingsronde. De jongste broer van Eric Van Rompuy is opgesloten in de doka. U bent een leven lang priester en uw broer germanist. Op het eksamen wacht België af. U wordt boos en u loopt naar de ombuds. Die zegt: "U kan bij ons terecht voor tekst-

verwerking." Hou u toch maar effe koest. Niet doen. Samen bent u sterk. Vraag maar aan de Algemene Fonz. Geïnspireerd door recente nieuwsberichten wellicht.

KREEFT (21/6 tot 22/7)

U bent ongetwijfeld een van de meest opwindende muzikale ontdekkingen van de laatste jaren uit de Wespe-laarse avant-gardescene. Kompleet verkeerd moment, jongens! De bank is al dicht. Sprakeloosheid en waanzin. Alles leek stil te staan en dat haat u. Maar eenmaal de eksamen beginnen, komt er eindelijk een Schot in de zaak. De jaarlijkse inspiratiegolf-orlog overspoelt u ook nu weer en u zou niks liever doen dan op die krachtige grasvelden golven. Wil u de tentoonstelling nog meemaken, dan verschijnt uw lijfblad wekelijks. Het is een genoege om te zien hoe u met een losse beweging uit de pols een maanreis lanseert. Antwanet wie heeft de bal... Al dat gekriool, daar moet u niks van weten.

LEEUEW (23/7 tot 22/8)

Draait u om dan weet ge't al. Het plan-Dilemmans heeft al menige goeroe plankenkoorts doen nagelen. U zoekt een telefoonnummer in Leuven. Dat waant zich een koning maar is al tevreden met zichzelf als hij een welluidende brul produceert. IJdelhuis, u zou beter eens een piegel voor uw trotski-smoel houden en hard oefenen in de kunst der zelfkristien. Toen het kind kind was, werd het tijd voor de volgende vragen. Voor puur gebrul krijg u van de prof een "dikke nul". U hebt dan wel koninginheupen als een knuppel en dat komt bijzonder goed uit de verpot. Door die aquarummuren zie en hoor. "ik/ mij/ ik/ mij/ mij/ ik/ mij/ ik/ ik/ mijn/ mijn/ mijn/ ik." Voor een lekkere knuffel bel naar uw moeder.

MAAGD (23/8 tot 22/9)

Groep T. Proficiat André. Het fatsoen opnieuw in de prullenmand. Tongzoen, de papieren stijger heeft anders wel behoorlijke klauwtjes. Hormonen spelen u weer parten zeker? Tja, 't is een aktueel roodkapje. Zelfs de mafia

houdt zich ermee bezig. Ken uw eigen wegversmalling en ook die van de vijand. Met uw psychologisch doorzicht hebt u die aasgieren en haha dat uw keuzes de verkeerde zijn? Hou het geld bestemd voor Isol voor uzelf. Voor wie na honderd jaar vergeten zijn zijn niet meer door de bomen zit, geven we hierna het volledige voorstel. Gezondheidstip: ga ook af en toe op uw kop staan in openbare plaatsen. Maar ik zwijg nu over Walewein en vertel verder wat er met ridder Keije gebeurde.

WEEGSCHAAL (23/9 tot 22/10)

Kijk, het klinkt ongelooflijk maar de weegschalen krijgen vleugels. Terug te vragen op de plantsoendienst. Dan begin u te oarzelen en loopt natuurlijk alles in het honderduizend of niets! Wat had u dan gedacht, dat een koe-neridder met een eersteklas schimmel u uit de penicilline zou komen redden? Gezondheidstip: een vezel stoot zich geen tweemaal aan dezelfde niersteenbok. Maar de eerste keer doet het ook al pijn. Als het regent bij Sint-Pieter rijmt het op gietier. Zinderend van woede, een vuist in de aars. Democratisering van het onderwijs. Stem op 230-0099435-30. Vermeld "lepel". Het weegapparaat heeft nogal de gewoonte zijn onzekerheden te verbergen achter moppen waar het zelf heel hartelijk om lacht. Hoewel het een boeiende tijd is, heb u wat last van drempeelvees.

SCORPIO (FM 106)

Klein maar fijn. Nepal. Kijk maar naar Carelle. Wel een nogal giftig staartje. Misschien kunnen ze jou wel gebruiken bij de betere dingen. Bovendien hebben sommige schorpioenen nogal de neiging zich voortijdig terug te trekken. Niet doen, beste spulsters. Schorpioenen zijn nogal geïntresseerd en moeten af en toe ook eens ontspannen, anders gaan ze genadeloos door de voorruit. Wissel af tussen een partijtje nikkertje en lekker lui liggen dutten in de stekende wonde. Dat zou pas een roodkapje zijn. Wel, denk dan poffie even goed na wat u nu eigenlijk precies wil en verhef het tot wet. Of

bent u slechts van een vertraagd sekundair onderwijs. Gezondheidstip: zweet veel groenten, vooral de soorten die u niet lekker vindt. En geen pupillen dit jaar.

BOOGSCHUTTER (22/11 tot 21/12)

Ik moet toegeven dat u werkt. Bravo. Maar Tele Kwinto staat niet aan uw kant. U krijgt een vrij harde en dat zal u ze eens duidelijk laten zien ook! Het Geluk staat alweer aan jouw Kant te grijzen. Maar u rekent er wat te sterk op. Hij is een wispelturig opperwezen. 't Wordt hoog tijd niet te hopen dat u ook maar een cent krijgt van de zieke fonz of andere kringinstancies om een rolstoelraket te kopen. Gezondheidstip: Met een stuitjer. En daarna tien en een kwart sekonde uw adern inhoudstafelen. U kan wel tegen een strootje. En daar komt nog bij dat enkele individuen op u komen steunen tijdens deze voor hen bijzonder moeilijke maagd.

STEENBOK (22/12 tot 19/1)

Noteer: de derde week van juni wordt alvast een ramp. Maar als u die overkleeft, dan haalt u het probleemloos. Las tijdens de speelperiode minstens tweemaal een paus van een volle twaalf uur in om te ontspannen. Hou desnoods even een eenzame onder stroom. Dat zal lekker ontzuuchteren. Zinke laat je kont zien. Denk aan onze vrienden de bomen. Kunt gij dat hard maken. Gerard. Oh well, satire! Loof me, het zal bijzonder heilzaam zijn. Tip voor RvS: Cultuur is niet uw dada. Dada. Het adres is 's Meiersstraat vijf. En vertrouwd geen mensen die uw vertrouwen niet waard zijn. Er komen alvast een boel toespraken voor een boel arbeiders in het nieuws en de moppen die op reuze-grote affiches staan, zijn ook niet de goeie soort. U bent zo iemand die een radio heeft gekocht voor het weerbericht.

WATERMAN (20/1 tot 18/2)

Op het emotionele nivo gaat u voor De Winter maar u krijgt meestal uw zin niet af. Watermann in twee ekstra balpenen, tippexpotjes en potloden nummer twee met bijhorende gom. Maar loopt er dan toch iets mis, dan vangt uw omgeving u uiterst liefdevol, Van al diegenen die niets te zeggen hebben zijn zijn die zich laten pesten het aangenaamst. Vier sportraadklassiekers te loep! Voor een echte modderpoel moeten wedden. Zenuw-slopend ja, maar dat is uw probleem. En als u tussen twee eksamen door weer eens de drang krijgt iets compleet gefoerd te doen, dan moet u zeker overgeven. Gezondheidstip: ad van ad fundum.

VISSEN (19/2 tot 20/3)

Ga vooral selectief te werk. U heeft tussen al die pinnen en schubben een klein tuigje zitten. Laat je niet stikken in de professoretten! Alleen rooie vissen drijven met de stroom mee. Althans, dat beweren de groenten. Ga vooral verder met dat gezeik van julie! U hebt niet eens voeten en toch slaat u erop om iets te vaak achteloos op tenen te trappen en tegen schenen te schoppen. Doe zo voort. Volgens dat plan zou meer dan 50 hektaren opgeëist worden door zeventuizend woningen voor kolumnisten. Die zegt dat hij niet geloof dat Oostjeruzalem vrij gevoelig ligt tussen Irak vernijd u nu beter even. Dat julie een kinderlijkje zijn, is bijzonder sjarmant. Eet ook wat gezonder, drink niet te veel, en stuit uw lippen wat minder. Yes! Yes!

Elke lezer krijgt de schrijver die hij verdient. Kom volgend jaar zelf eens af naar de 's Meiersstraat 5. Wij hebben u dringend nodig. Dank u.

10% Korting op elke CD.
Daar kan je als student al wat voor krijgen.

Op vertoon van je studentkaart krijg je bij Superclub Leuven immers een korting van 10% (tien) op al jouw favoriete CD's (niet cumuleerbaar met andere acties). En daar kan je als student wel wat anders voor krijgen, bijvoorbeeld zo'n heerlijk koppel pensen met appelmoes en gekookte aardappelen in een bekend Leuvens studentenrestaurant.

Superclub heeft naast CD's nog een ruim aanbod aan videofilms, MC's, CD-I, DCC, Photo-CD, Photo-service, Games, Consoles en Blanco Audio-Video. Je zou voor minder even langslopen.

SUPERCLUB
home entertainment store

Bondgenotenlaan 145, 3000 Leuven

advertising

CAFE PASIA
D'ADARIO

Bondgenotenlaan 21-23, 3000 Leuven, 016/28 01 26

FEIKENBOU

1	2	3	4
1			
2			
3			
4			

- 1 Trap in een hiërarchie
- 2 Bloedbus
- 3 Romeins keizer
- 4 Dwaas vertelselje

1	2	3	4
1			
2			
3			
4			

- 1 Doorschijnende stof
- 2 Zoon van Adam
- 3 Denkvermogen
- 4 Lichtekool

- Kot en studio te huur in progressief en geëngeneerd gemeenschapshuis met grote tuin, telefoon, tv en alles erop en eraan. Mechelsestr. 188 (lieft 's avonds).
- Gezocht: vrijwilligers om drie weken te werken in ex-joegoslavië, meer info: di 9 mei 20.00 u 't Stuc of 02/648.75.83 (forum voor vredesaktie).
- Op woensdag 3 mei heb ik mijn bril verloren in AV 91.12. Wil de vindster zo vriendelijk zijn deze terug te bezorgen aan Isabelle, Vlamingenstraat 47.
- Kristintje, knuffel eens wat anders dan behangpapier, Wokke.
- Prinses Ingrid is ons zonnestraatje in deze duistere tijden. Twee leuke domme ridders.
- Wat doen echte Karakkers op vrijdagmiddag tussen 1 en 2?
- Nonstopnood op radio Scorpio in juli, augustus en september, schrijven naar Naamsstr. 96.
- Parel van Slavistiek, waren wij sprookjesfiguren, dan was jij de schone en wij het beest.
- Karen, sprookjes kunnen heel leuk zijn, vooral als ze reeds war zijn.
- En als ik wakker word naast jou, dan droom ik nog.
- Goedheid zelve: was jij Robert dan waren wij Bert en Bobje.
- Hulp Toon, Frouke heeft mij afgewezen.
- Blok maar, zij moet dat ook doen.
- SOS: wie heeft er mijn klein, zwart-wit poesje (6 weken) gevonden. Verloren op 24/04. De weg die ik gevolgd heb: Hoegaardenstraat.

DIGISTORE
Weggevoerdenstraat 155
3012 Leuven
Tel: 44 36 43 Fax: 58 07 01
Verwerking van gegevens.
Thesis, databestanden, e.a.
Wij kunnen uw thesis ook op
CD-ROM zetten.
Prof. opmaak en print.

Bingstraat, Hadronstraat, Tiensesteenweg, Blijde-Inkomststraat, Brabantconnestraat, Dekenstraat, Vesaliusstraat, 't Stuc. Fijne beloning, 25.55.33

- Mogelijkheid a: ze dragen een bril met een rietje boven, praten Lesageanse prietpraat en goochelen met termen als polyinterpretabiliteitsdenken.
- Marlies, vergeet het nu niet weer, drie keer is genoeg. Kwart na drie! Groetjes.
- Mogelijkheid b: ze proberen u uit te leggen waarom de derdientige opeenvolgende voorstelling van Stan nog steeds relevant is en smeren u en passant een schuldcomplex aan omdat u de toog van het Stuc drempelverhogend vindt.
- Wie je ook bent, bedankt voor de prachtige bloemen.
- Gaen eeeeeen zaaaalek Paaaaseeeee. (In juni ook in uw krankenwinkel).
- Niet-Leuvense student zoekt knappe dame met lef om zijn laatste weken in deze stad onvergetelijk te maken. Reageer volgende week met een zoekertje. PS: aarzel niet, alles blijft tussen jou en mij.
- Mogelijkheid c: ze doen alsof Ithaka de wereld kan redden, pochen over die tongzonden die ze Eric Anthonis hebben gedraaid en doen een geste: "ik traakteer op een witte wijn".
- Graag reageer ik op uw zoekertje omdat het de laatste Veto is. Jammer, probeer het volgende jaar nog eens.
- Mogelijkheid d: piknikken met friet maar zonder majonaise.
- Radio Scorpio zoekt nonstoppers voor de maanden juli, augustus en september. Schrijf snel naar radio Scorpio, Naamsstr. 96.
- Gevonden: een hoed. Op Gitaar Gestoofd ofwel in kafee Allée. Op Antoniusberg 10 krijgt u hem terug.
- Tikken van tessen, verslagen, briefwisseling. Kris Roselle, Hof ter Bekenlaan 12, Winksele. Tel: 20.70.77 of 22.92.66.

Vorig nummer

1	H	U	L	S	E	M	E	L	T
2	A	A	M	B	E	I	A		
3	I	K	S	A	R	D	V	N	
4	G	A	L	S	O	I	R	E	
5	N	E	S	T	U	I	E	N	
6	T	E	U	T	S	M	A	L	
7	R	E	T	O	R	L	A	M	
8	A	L	K	A	A	L	L	I	
9	C	D	E	N	D	E	R	E	
10	K	O	E	R	D	K	E	U	R

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Horizontaal — 1 Vaartuig — Gedachtenloze gewoonte 2 Slag 3 Thulium — Zangvogel — Voorzetsel 4 Boom — Hevig, zeer krachtig 5 Zuivelprodukt — Vlinderbloemige plant 6 Grote jute zak — Franse streek 7 Functie bij een uitgeverij — Wig 8 Boksterm — Voorteken — Zangnoot 9 Verdeel 10 Muzikent — Vrucht.

Verticaal — 1 Vezelstof — Aantrek 2 Titel van de keizer van Japan 3 Japans drama — Havenonderdeel — Zangnoot 4 Binnenste gedeelte van een haven — Altijd 5 Turks kapitein — Russische stad 6 Jongensnaam — Limburgse gemeente 7 Zangvogel — Lichaamsdeel 8 Kluitenbreker — Mansnaam — Zangnoot 9 Beroering van de dampkring 10 Antwerpse gemeente — Tegenstander van de Spanjaarden.

Door Filip De Keukeleere

JO MEUWISSEN

bvba

Alle verhuur video-, klanken- en lichtmateriaal voor optredens, kottuiven, TD's, cantussen en revues.
DISCOBAR MET CD's
GROOT SCHERM TV CAMERA
☎ 016/201.301

Kringraad verkiest

Kringraad, de onderwijsgeleding van Loko, houdt verkiezingen voor de verschillende medebehoudersorganen. Op vrijdag 12 mei om 19.00 u (vakatures binnen voor woensdag 10 mei om 18.00 u) worden vier studenten voor Onderwijsraad (de interfacultaire POK) verkozen en drie studenten voor het Akademische Vormingsinstituut voor Leraren (aggregaat). Voor de federale vertegenwoordiging van de Leuvense studenten in de Vereniging van Vlaamse Studenten worden ook twee studenten gezocht, niet als voor de internationale vertegenwoordiging in Mosaic, European Student Network en de Raad voor Internationale Relaties van de KU Leuven zelf. Voor meer informatie in verband met de voornoemde functies kan je steeds contact met ons opnemen op ons sekretariaat in de 's Meiersstraat 5, tussen 14.00 u en 18.00 u of telefonisch op het nummer 22.31.09. Vragen staat vrij.

Penitentienstraat 13
3000 LEUVEN
(zijstraat Mechelsestraat)
Tel. & fax 016/20.14.09

- FITNESS
- AEROBICS
- STEPAEROBICS
- CARDIOFUNK
- SAUNA
- ZWEMBAD
- STOOMBAD
- VOETBAD
- RELAXRUIMTE
- ZONNEBANKEN
- SNOOKER
- AMERICAN POOL
- BOWLING

AGENDA & VALVAS DOOR JOS LEURS

alle gegevens voor agenda en valvas moeten ten laatste vrijdag voor verschijnen om 18.00 u op het redaktieadres bezorgd worden. Vermeld duidelijk alle informatie (datum, uur, plaats en prijs).

DINSDAG 9 MEI

- 18.00 u **DANS** Latijns-Amerikaanse salsa, info en inschrijvingen 29.26.45 of 20.00.75, in Panache C, Pater Damiaanplein 10, org. Panache C.
- 18.00 u **KONSERT** Universiteitsbeleid, oorspronkelijk beiaardmuziek (J. Rottiers, R. Schroyens, F. Della Penna), luisterplaats: parking faculteit Letteren.
- 20.00 u **VOORDRACHT** Kees van Loonen leest voor uit eigen werk, in het kader van 'Geletterde Mensen', in Auditorium Minnepoort, org. Behoud de Begrepte.
- 20.00 u **LEZING** 'Panorama van de diverse stijltendensen sinds de jaren zestig (free jazz, neobop, revivalism)', door Fernand Tanghe, in Monseigneur Sencie-instituut 03.18.
- 20.00 u **INFORMATIEVOND** Gewelddoze vredesaktie in ex-joegoslavië: gedurende 3 weken werken in een vluchtelingenkamp of bij een sociaal rekonstruktieproject, in samenwerking met lokale vredesbewegingen, info 02/648.75.83, in Stuc, org. Forum voor Vredesaktie.
- 20.30 u **TEATER** 'Come & See More Glass', een theaterproject van Klein & Wagner, geïnspireerd op werk van J.D. Salinger, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.

WOENSDAG 10 MEI

- 20.00 u **DEBAT** 'Is progressief nationalisme mogelijk?' Sprekers: Raymond Detrez (KU Leuven), Jan Blommaert (UJA), Ludó Dietrick (ISP), Lucien Materne (PvdA), Nelly Maes (VU), moderator: Dieter Lesage (KUL). in Auditorium Vesalius (Van Eevenstraat), org. Epo en Objectief ism Stuc, Masereelfonds, UP, MLB, AIB en KWB-Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Come & See More Glass', een theaterproject van Klein & Wagner, geïnspireerd op werk van J.D. Salinger, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.

DONDERDAG 11 MEI

- 20.00 u **LEZING** Prof. dr José de Mesa, docent aan het East-Asian Pastoral Institute (Manila) spreekt over 'The Hermeneutics of Inculturation: A Philippine Approach', info 32.38.17, in Heilige Geest-college, Naamsstraat 40, toeg. gratis, org. Centrum voor Bevrijdingstheologie.
- 20.30 u **TEATER** 'Come & See More Glass', een theaterproject van Klein & Wagner, geïnspireerd op werk van J.D. Salinger, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.

- 22.00 u **KONSERT** Jazz in Leuven: Hendrick Braeckman (gitaar) speelt samen met Flor Van Leughenhage (kontrabas) en Johan Bekkers (drums), in kafee Silo, toeg. gratis.
- 22.00 u **OPTREDEN** 10de Libertadfeesten: De Jeanettes, in kafee Libertad, Muntstraat 28.

VRIJDAG 12 MEI

- 20.00 u **DANS** Ballet Frie Stennuit, in Stadsschouwburg, org. KC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** 'Come & See More Glass', een theaterproject van Klein & Wagner, geïnspireerd op werk van J.D. Salinger, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
- 22.00 u **OPTREDEN** 10de Libertadfeesten: The Garrick Brothers, in kafee Libertad, Muntstraat 28.

ZATERDAG 13 MEI

- 19.30 u **KONSERT** Mudhoney, in Corso, toeg. 500/550, org. Pukkelpoep.
- 20.00 u **DANS** Ballet Frie Stennuit, in Stadsschouwburg, org. KC Leuven.
- 22.00 u **OPTREDEN** 10de Libertadfeesten: Big Bill & Band, in kafee Libertad, Muntstraat 28.

MAANDAG 15 MEI

- 20.00 u **FILM** John Woo, 'The Killer', in Stuc, toeg. 100/150, org. Stuc.
- 22.30 u **FILM** John Woo, 'The Killer', in Stuc, toeg. 100/150, org. Stuc.

DINSDAG 16 MEI

- 20.00 u **DANS** Latijns-Amerikaanse salsa, info en inschrijvingen 29.26.45 of 20.00.75, in Panache C, Pater Damiaanplein 10, org. Panache C.
- 20.00 u **TEATER** Het Zuidelijk Toneel, 'Phaedra', in Stadsschouwburg, toeg. 450/400/350/250/200, org. KC Leuven.
- 20.30 u **DANS** Damaged Goods, 'Ut de Studio', in Vlamingenstraat 83, toeg. 100/150, org. Stuc.

WOENSDAG 17 MEI

- 20.30 u **DANS** Damaged Goods, 'Ut de Studio', in Vlamingenstraat 83, toeg. 100/150, org. Stuc.

KATECHETIKA

9/5 om 18.30 u: Zendingviering, in kapel Pauscollege.

NFK

11/5 om 21.00 u: Filmavond, in vzw Pluto.

POLITIKA

13/05 om 18.00 u: Bloktafel, in Alma 2 (links naast de togen, het trapje op).

PSYCHOLOGISCHE KRING

9/05 om 19.00 u: Voorbereiding fakulteitsraad KL.

VTK

10/5 om 21.30 u: Uitbeelden + napraten van 'Adonis', speciale gast: Wouter K, in Ralph's Bar, toeg. gratis. 11/5 om 21.30 u: Diskussieavond 'Sex met melkvee: verdedigingstechnieken en hygiëne in het kader van tonestek van Blauwe Maandag Cie', in Ralph's Bar, toeg. gratis.

22.00 u **OPTREDEN** 10de Libertadfeesten: The Trouble 3, in kafee Libertad, Muntstraat 28.

DONDERDAG 18 MEI

- 20.00 u **TEATER** De Tijd, 'Agata', in Stadsschouwburg, toeg. 400, org. KC Leuven.
- 20.30 u **TEATER** tg Stan, 'The Answering Machine', in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
- 22.00 u **OPTREDEN** 10de Libertadfeesten: Nightlife, in kafee Libertad, Muntstraat 28.
- 22.00 u **KONSERT** Sam Versweyeld (trompet), Arne Van Collie (piano), Chris Mentens (kontrabas) en Johan Bekkers (drums) spelen jazz, in kafee Silo, Vaartkom, toeg. gratis.
- 22.30 u **MUZIEK** Fukekduk, in Stuc, toeg. gratis, org. Stuc.
- 24.00 u **FUIF** Einfeldest Stuc, in Stuc, toeg. gratis, org. Stuc.

Eerst enkele vooroordelen uit de weg ruimen. Ian MacKaye is niet de norske Prinzipienreiter waarvoor hij in de mites versleten wordt. Op het podium mag hij dan wel de agressie uitstralen van een serial killer die thuis zijn Magnum 44 vergeten is en dan maar zijn slachtoffers met de blote hand te lijf gaat, eens weer op aarde blijkt hij een uiterst beminlijk en bescheiden mens. Ook hij wordt nochtans al heel zijn carrière lang doodgeknuffeld als spreekbuis van een verloren generatie. Anderen schoten zich voor minder een kogel door de kop maar MacKaye bleef rustig zijn ding doen. Wellicht daarom spelen hij en zijn groep Fugazi deze dagen nog even gemakkelijk de concurrentie van de postirvana-generatie weer naar het repetitieve.

Veto: Hoe frustrerend is het om te zien hoe Fugazi nu vergeleken wordt met groepjes die eigenlijk hun mosterd bij jullie haalden. Fugazi heeft toch al een heel verleden achter zich.

Ian MacKaye: «Wat voor verschil maakt het wat een band vroeger al gedaan heeft? Als ik naar een plaat luister, hou ik ervan, of niet. De groep erachter kan me niet schelen. Het werkt net omgekeerd: als ik een plaat goed vind, dan wil ik misschien iets meer te weten komen over die band, hun vorige platen beluisteren, kijken of die mensen vroeger nog in andere bands gespeeld hebben. Ik heb er dus ook geen problemen mee als iemand onze plaat goed vindt, ook al weet hij totaal niet wie we zijn. We willen alleen maar momenten uit ons leven vastleggen. Het publiek moet daar maar mee doen wat het zelf wil.»

Veto: Maar de muziek van de jaren tachtig is toch relevant voor wat nu gebeurt?

MacKaye: «Het is wel frustrerend om te zien hoe bands nu miljoenen dollars verdienen met het kopiëren van dingen die wij al tien jaar geleden deden, en dat zoiets dan vernieuwend en fris gevonden wordt. Toen wij begonnen was er niemand die ons goed vond. Onze muziek was een reactie tegen de disco en Fleetwood Mac-toestanden waar iedereen toen wild van was. Nu is punkrock zelf zo'n konventioneel genre geworden. Als ik nu een jonge knaap was zou ik daar tegen reageren en op zoek gaan naar de underground van vandaag, want die zal altijd blijven bestaan.»

Veto: Voel je je dan meer aangetrokken door de huidige techno-underground dan door de door MTV gesponsorde neopunk?

MacKaye: «Met MTV wil ik hoegenaamd niks te maken hebben. Van techno ken ik niet veel. Het leeft ook meer in Europa dan in Amerika. Maar ook al weet ik er niets van, die hele rave scene lijkt me toch veel boeiender. Tweeduizend jongeren die samenkomen onder een brug in Washington om er een hele nacht te dansen, dat is toch ongelooflijk.»

Veto: Maar ondertussen is de underground zelf wel mainstream geworden. Het is geen schande meer om een grote groep te zijn.

MacKaye: «Dat gaat misschien voor een bepaald soort underground. Maar er zijn nog altijd een hele hoop jongelui die niet geïnteresseerd zijn in een platencontract en gewoon hun ding doen in kleine zaaltes of desnoods in hun eigen kelder. Maar daar hoor je dus niks van, want zij zijn net die underground.»

Prik

«Het probleem is dat het woordje 'punkrock' in beslag genomen is door de grote platenmaatschappijen, wat het allemaal erg verwarmd maakt. Alternatief en independent zijn handelsmerken geworden waar grof geld mee verdient wordt. De Eurythmics zouden het nooit in hun hoofd gehaald hebben zich punkrockers te noemen, fuckin' Green Day dus wel. De platenbazen vonden dat wel goed klinken omdat dat zeker zes maanden lang de kassa zou doen rinkelen.»

Veto: Maar zetten jullie jezelf dan niet buitenspel met die onafhankelijkheid? Of zou het beter zijn om van het systeem deel uit te maken als je het wil veranderen?

MacKaye: «Wie zegt dat wij het systeem willen veranderen? Het doel van Fugazi is om Fugazi te zijn. Ons gaat het alleen om de muziek. De grote platenbazen doen maar. Het kan ons geen bal schelen. Wij doen het wel op onze manier, ook al zeg iedereen dat we gek zijn. Iedereen die dat wil kan naar onze platen luisteren. Er staat hun geen limiet op het aantal platen dat wij willen verkopen. Maar wij hebben geen expansiedrang. Alleen de groep is belangrijk, de muziek die we maken en de gemeenschap waarin we leven.»

Veto: Is de verankering in die subcultuur op zich geen statement?

MacKaye: «Schrijf je voor een krantje omdat je een statement wil maken of wil je voor een krantje schrijven en maak je daarmee een statement? Do's het subtielere verschil. Wij willen niet zoeer een statement maken, maar gewoon ons ding doen. Wij willen totale controle. Wij willen het niet dat we beschaamd moeten zijn in ons eigen werk en we willen er dan ook zelf de volle verantwoordelijkheid voor dragen.»

«Ons eerste aanbod van een major dateert al uit 1989. Sindsdien hebben we zowat elke zichzelf respecterende platenmaatschappij over de vloer gehad met steeds waanzinnigere voorstel-

Veto op de thee bij Fugazi

“Wij maken alleen maar liefdesliedjes”

Fugazi is wellicht de belangrijkste alternatieve muziekgroep van het afgelopen decennium. Hun volstrekt eigen combinatie van in een strakke ritmiek opgebouwde gitaarmelodieën en bevremdende teksten werd de maatstaf van het hardcore-genre. Ontelbaar zijn de groepjes die hun sound enten op het geluid van het viertal uit Washington DC. Maar, hoewel opperhoofd MacKaye er graag op mag hameren dat hij ook maar een mens is, staat Fugazi vooral voor een eigen, onafhankelijke levenswijze, die onbedoeld het Evangelie werd van vele jongeren. Veto luisterde naar de messias van de independent rock scene.

len. Het interesseert ons gewoon niet. Er staat geen prijs op onze vrijheid. Onze onafhankelijkheid is niet te koop. We zijn gefascineerd door het hele proces van songs schrijven, ze opnemen, ze verdelen, concerten spelen wanneer we zelf willen. Dat geven we voor geen goet uit handen.»

Veto: Vind je ook dat de artistieke integriteit lidt onder het werken voor een major?

MacKaye: «Voor mij persoonlijk wordt een band minder interessant als hij bij een major label zit. Ik koop liever iets origineels bij een vakman in een klein winkeltje dan dat ik iets meepak uit de rekken in een supermarkt. Het is niet zo dat groepen bij een grote maatschappij per definitie hun artistieke integriteit verliezen, maar dat ze onder druk komen is zeker. Majors willen geld verdienen, zij maken niet om integriteit. Als je niet voldoet aan hun verwachtingen gaan ze je schuldig doen voelen en ben je uiteindelijk toch geneigd om toe te geven aan hun eisen. Zo werkt dat nu eenmaal.»

Veto: Als het moment zo belangrijk is voor jou, is het dan noodzakelijk dat je telkens hetzelfde gevoel hebt als je een bepaalde song speelt?

MacKaye: «Eens je een nummer geschreven hebt, gaat het op zichzelf staan. Hoe ik een bepaald nummer speel, hangt af van het moment van het optreden. Het is niet zo dat ik telkens dezelfde beelden in mij oproep. Ik ga me voor een optreden ook niet zitten concentreren op al het slechte in de wereld. Ik treed niet op omdat ik wil lijden maar omdat ik wil spelen. Optreden geeft een apart gevoel, het heeft niets te maken met agressie of depressie. Daarom dat ik ook zo tegen stagedivers of slomdancers te keer ga. Ik kan het niet hebben als er voor mijn neus iemand de onnozele gaat uithangen. Zou jij het leuk vinden als er iemand voortdurend aan je nek komt hangen terwijl je dit artikel uitschrijft? Of als er buiten voor je raam twee kerels op elkaars smool gaan timmeren? Dan wil je toch dat ze onmiddellijk daarmee ophouden. Zoiets leidt me verschrikkelijk af.»

Veto: Je songs hebben wel een deprimerende onderton.

MacKaye: «Voor mij niet. Het zijn allemaal liefdesliedjes. Het hangt er maar van af hoe je het bekijkt. Dat is juist het mooie aan muziek. Iedereen mag onze songs interpreteren zoals hij wil. Mijn songteksten zijn geen geboden. Ik druk gewoon uit hoe ik iets zie of aanvoel. Het is grappig om te zien hoe men soms onze nummers interpreteert. Ook onze naam is al op duizend en één manieren verklaard.»

Veto: Waarheid is een motief dat vaak terugkomt in jullie muziek. Op de hoes van de vorige cd 'In on the Kill Taker' stond dat geschreven zinnetje 'I will not lie' telkens herhaald, alsof iemand straf had moeten schrijven.

MacKaye: «Dat was gewoon een stukje papier dat we op straat gevonden hebben. Hetzelfde geldt trouwens voor de rest van die hoës. De foto op de omslag hebben we op een rommelmarkt gevonden. Zelfs de teksten zijn getikt met een typemachine die we hebben gevonden. Daaronder draait alles op die plaat: de pracht van gevonden voorwerpen.»

Puur

«Eigenlijk geldt dat ook voor de teksten en de muziek. Als we toevallig terecht komen bij iets dat we goed vinden klinken, dan gebruiken we dat. Het gaat erom vertrouwen te hebben in de muziek op zich. We zijn op een punt gekomen dat iedereen in het muziekwereldje, en dan vooral in de pers, een te sterke drang voelt om alles te analyseren.»

Veto: De drang om muziek in woorden te vatten hoeft je niet echt als bedreigend te ervaren. Het is toch een onbereikbaar ideaal.

MacKaye: «Indien het een bereikbaar ideaal was, zouden we genust platen of concerten kunnen afschaffen. Dan kon iedereen thuis blijven en lezen. Nu echter kan je maar beter vermijden op een absolute manier over muziek te oordelen. Het blijft je eigen mening.»

De Eurythmics zouden het nooit in hun hoofd gehaald hebben zich punkrockers te noemen, fuckin' Green Day dus wel.

«Dat geldt ook voor fanzines, die zorgen voor communicatie tussen gelijkgestemden. Zij zijn belangrijk voor ons want bij hen ligt de basis die ons als groep heeft samengebracht. Bij commerciële muziekmagazines ligt dat anders. Zij worden in vele gevallen instrumenten van de muziekindustrie, of ze dat nu willen of niet. Dacht je dat het toeval was dat PJ Harvey plots op de omslag staat van elk muziekblad? Dat is gewoon de promotionele blitzkrieg van de majors. Als zo'n blad PJ Harvey geen aandacht schenkt, hoeven ze ook niet meer te rekenen op interviews met andere bands. Aan zo'n sirkus willen wij niet deelnemen, dan gaat de lol er af.»

«Het is echt ontmoedigend om te zien hoe lang MTV of Rolling Stone nu al uitmaken wie populair wordt en wie niet. Daarom praten we niet met hen. Het levert hen meer op dan ons. Het-

zelfde geldt voor Lollapalooza. Elk jaar willen ze ons wel op hun podium. Laat de majors maar komen aandranden met hun groepen, ons niet gezen. We hebben onlangs ook besloten geen groepen meer in ons voorprogramma te laten spelen die bij een major zitten.»

Veto: Zo steunen jullie resoluut de 'do it yourself'-groepen.

MacKaye: «Precies. In het verleden zijn we totaal geschifte dingen tegengekomen: bands met televisiewagens die twee keer zo groot waren als ons busje, met een complete lichtregie, terwijl wijzelf één lichtstand al welletjes vinden. Heel dat gedoe strookt gewoon niet met onze opvattingen over self-management en onderlinge vriendschap. Alleen is het jammer dat we daardoor niet langer kunnen optreden met bands als Jawbox.»

Veto: Is het zwaar om een independent rock god te zijn? Je zegt telkens met zoveel nadruk dat je geen imago wil omdat je je steeds misbegrepen voelt.

MacKaye: «Ik wil absoluut geen independent rock god zijn. Ik wil gewoon dat de mensen vriendelijk tegen me zijn, net zoals ik tracht vriendelijk te zijn tegen hen. Ik hoop dat de mensen respecteren dat ik me tracht uit te drukken via mijn muziek of wat dan ook.»

«Er is dat geval met die straight edge. (MacKaye schreef in zijn jonge dagen bij Minor Threat een nummer over wat er zo al fout loopt in de wereld en dat je maar beter konsekwent volgens je eigen waarden kunt leven, straight edge dus. Een en ander werd nogal verkeerd begrepen en gaf aanleiding tot het ontstaan van een tegenkultuur die absolute zuiverheid voorstaat, mdr.) Mijn probleem daarmee is dat anderen mij een bepaald gedrag trachten aan te tekenen. Okee, ik drink geen alcohol, maar zo zullen er wel meer mensen zijn, zeker. Toen ik in 1980 dat nummer schreef, was dat niet met de bedoeling om een heel leger op de been te brengen dat leeft zoals ik leef. Ik krijg het op mijn heupen als er weer zo'n vijftienjarige kereltje op me afkomt dat me berispt omdat ik ice-tea drink, hoewel daar kafeïne inzit. Ik tracht gewoon te zijn wie ik ben.»

«Men vraagt me soms waarom de teksten van Fugazi zo onduidelijk zijn. Ten tijde van Minor Threat waren ze perfect passende jassen en werden ze toch verkeerd begrepen. Nu bied ik iets aan wat een jaer zo kan worden, maar waarvan je de stukken zelf aan elkaar moet passen.»

Bart Eeckhout
Filip De Maesschalck

Fugazi speelt op 18 mei de Liveense Lido plat met God Is My Co-Pilot als opwarmer. Het konsert is al uitverkocht. Mocht u bij de uitverkopen zijn, wordt u vriendelijk verzocht niet van het podium te springen. Zoiets doet men niet.